

## 32. Torstaina 21 päivänä maaliskuuta 1996

kello 18

### Päiväjärjestys

#### Ilmoituksia

##### Ensimmäinen käsittely

1) Hallituksen esitys laeiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain ja luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta ..... 949

Hallituksen esitys 6/1996 vp  
Talousvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

2) Hallituksen esitys asuntorahoituksen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi 962

Hallituksen esitys 8/1996 vp  
Ympäristövaliokunnan mietintö 1/1996 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Louekoski sekä edustajat Alho, Andersson C., Aula, Gustafsson, Halonen, Heinonen, Ihamäki, Itälä, Joenpalo, Jääskeläinen, Jätteenmäki, Kaarilahti, Kallis, Karjula, Kemppainen, Koski V., Koskinen H., Koskinen M., Lindroos, Linnainmaa, Luhtanen, Manninen, Markkula M., Mähönen, Ojala O., Ojala R., Olin, Perho, Pietikäinen M., Pykäläinen, Rask, Salolainen, Soininvaara, Taina, Tiuri, Tiusanen, Tulonen, Vanhanen, Viitanen, Vokkolainen ja Väistö.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Alho, Salolainen, Kemppainen ja Aula.

### Ilmoitusasia:

#### Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat Linnainmaa ja Tiuri sekä yksityisasioiden takia edustajat C. Andersson, Aula, Gustafsson, Heinonen, Ihamäki, Itälä, Jääskeläinen, Kallis, V. Koski, H. Koskinen, R. Ojala, Olin, Perho, M. Pietikäinen, Soininvaara, Tulonen, Vanhanen ja Väistö,

tästä ja huomisesta päivästä sairauden takia edustajat Lindroos ja Vokkolainen, virkatehtävien takia ed. Taina sekä yksityisasioiden takia ed. Mähönen.

### Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys laeiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain ja luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely  
Hallituksen esitys 6/1996 vp  
Talousvaliokunnan mietintö 2/1996 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 2.

#### Keskustelu:

Ed. Härmäläinen: Arvoisa puhemies! Huomaan, että vakuusrahastolakia pohtineet edustajat käyvät parhaillaan kiivasta keskustelua siitä, kun on ilmennyt, että voimaantulosäännöksessä saattaa olla jotakin hämminkiä. Voimaantulosäännöstä ehditään vielä hyvissä ajoin tarkastella, niin että asialliselta kannalta ei kannata tässä asiassa hermostua ja asia löytää varmaan ihan oivalliset ratkaisunsa.

Arvoisa puhemies! Pankkikriisin seurauksena perustettu Vakuusrahasto on nyt toiminut nelisen vuotta. Järjestelmä jouduttiin aikanaan polkaisemaan liikkeelle verrattain nopeasti, lyhyellä valmistelulla, että yleensä rahoitusjärjestelmä ja tallettajien asema voitiin turvata. Kuluneina vuosina käytännön kokemusten perusteella on jo ehditty tehdä lukuisia muutoksia vakuusrahastolakiin: on muutettu organisaatioita, on päätetty omaisuudenhoitoyhtiöistä ja tukitoimien rahoituksesta.

Rahasto alun alkaen perustettiin eduskunnan alaisuuteen ja ensimmäiset tukitoimet tehtiin myös rahastolle myönnettyistä varoista. Sitten tukitoimiin tarkoitettut varat on talousarviossa myönnetty valtioneuvostolle ja valtiovarainministeriölle niiden päätöksillä käytettäväksi. Tämän seurauksena puolestaan rahaston tehtävät ovat muuttuneet. Tällä hetkellä rahaston toimien painopiste on tukea saaneiden yhtiöiden valvonnassa ja oikeusprosessien koordinoimisessa. Tämän painopisteen muutoksen seurauksena on tietysti loogista myös rahaston siirtäminen valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön alaisuuteen, niin kuin hallitus on esittänyt. Eduskunnan vaikutusvalta on ollut tarkoitus säilyttää rahaston toimintaa valvovan valtuuston kautta.

Perustuslakivaliokunta on tutkinut esityksen ja tarkastellut sitä nimenomaan eduskunnan finanssivallan näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että hallituksen esittämä muoto ei riittävästi turvaa eduskunnan asemaa. Hallituksen esityshän tarkoitti sitä, että Vakuusrahaston valtuuston asettaisi valtioneuvosto eduskuntaryhmiä kuultuaan. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella talousvaliokunta on puolestaan muuttanut esitystä ja esittää nyt eduskunnan hyväksyttäväksi muuttoa, jossa valtuuston valitsisi eduskunta. Tämän järjestelyn avulla on tarkoitus turvata eduskunnan asema vakuusrahastossa niin, että myös tämä lakiehdotus voidaan käsitellä tavanomaisessa säättämisyjärjestyksessä.

Käsilä oleva lakiesitys merkitsee myös sitä, että Suomen Pankin omistama Sponda-konserni voidaan siirtää valtion vastuulle. Suomen Pankissa on katsottu, että Sponda-konsernin hoitaminen Skopin perintönä sopii huonosti keskuspankin tehtäviin ja että Suomen Pankin osallistuminen pankkikriisin hoitamiseen on katsottava tilapäiseksi, poikkeukselliseksi tehtäväksi. Valtion vakuusrahastolaki on nyt pidetty tarpeellisenä muuttaa myös siltä osin, että Spondan siirto on laillisesti mahdollista.

Talousvaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että omaisuudenhoitoyhtiöihin on sitoutunut varsin suuria omaisuusarvoja, erittäin suuria omaisuusmassoja ja niiden hoitotavalla on erittäin suurta kansantaloudellista merkitystä. Omaisuudenhoitoyhtiöiden valvonnan yhteiskunnallista puolta pitäisi talousvaliokunnan mielestä vahvistaa. Hallituksen esityksen perusteluissa on jo luvattu erikseen tätä koskeva selvitys, mutta valiokunta piti erityisen tarpeellisena myös ponnien avulla korostaa ja kiirehtiä omaisuudenhoitoyhtiöiden valvontaa koskevaa selvitystyötä.

Talousvaliokunta muistuttaa mietinnössään myös erikseen eduskunnan aiemmista kannanotoista, jotka koskevat pankkituen myöntämistä ja valvontaa. Valiokunta katsoo, että nämä talousvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan mietintöjen pohjalta syntyneet eduskunnan kannanotot ovat edelleen voimassa, vaikka Vakuusrahaston asema nyt muuttuukin. Nämä ohjeet on aikanaan tarkoitettu nimenomaan minimoimaan valtion varojen käyttöä, vähentämään pankkitukea ja ovat siten edelleenkin perusteltuja.

Arvoisa puhemies! Hallitus katsoo nyt esitetyn Vakuusrahaston siirron ensimmäiseksi askeleeksi pankkitukijärjestelmän purkamisessa. Pienikin askel siihen suuntaan on hyvä ja oikea, mutta tälle ensimmäiselle askelelle on tietenkin toivottava jatkoa. Sen edellytyksenä on, että pankkitoimintaa edelleen tehostetaan ja erityisesti sen riskien hallintaa vahvistetaan. Toisaalta on aina syytä muistaa, että pankkien tila on hyvin pitkälti riippuvainen sen asiakkaiden tilasta. Jotta pankkien asiakkaiden tila vahvistuisi ja paranis, on tietysti toivottava, että hallitus saa pontta niille toimenpiteille, joilla se pyrkii taloudellista kasvua voimistamaan ja vahvistamaan ja työllisyyttä parantamaan.

Ennen kaikkea kriisistä ulospääsy ja pankkikriisille lopullisen pisteen asettaminen edellyttävät myös sitä, että tässä yhteiskunnassa vahvistuu tulevaisuuden usko ja toimeliaisuus ja sitä kautta usko myös siihen, että me tulevaisuudessa pystymme entistä terveemmällä rakenteilla myös rahoitusjärjestelmää hoitamaan.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehdotukseen sisältyy kyllä melkoinen omituisuus. Kun juuri päästään yhdestä enkelkuorosta eli pankkivaltuusmiehistä tämän järjestelmän valvonnassa eroon, ollaan perustamassa toinen vastaavanlainen elin. Tämä ei varmaankaan takaa parasta mahdollista ja tarkoi-

tuksenmukaisinta valvontaa sinänsä alalle, jossa valvontaa todella tarvittaisiin.

Oikea tapa demokraattisessa järjestelmässä olisi valvoa tätä toimintaa hallituksen kautta. Minusta oikeastaan on jonkinlainen parlamentarismin epäluottamuksen osoitus, että emme usko tasavallan hallituksen, jolle kuuluu tämän asian operationaalinen hoito nyt etenkin siirto-operaation yhteydessä. Mitään valtuuksiaahan näille enkelkuorolaisille ei juurikaan anneta.

Kaikkein tehokkainta olisi se, että eduskunta pitäisi asianomaista ministeriä riittävästi kurissa ja nuhteessa, niin että asiaa tätä kautta valvottaisiin. Vaihteeksi voisi olla välillä paikallaan antaa jollekin ministerille vauhtia katsella myös ulkoapäin valtioneuvoston toimintaa. Tässä mielessä eduskunta voisi terästäytyä. Tämä valvontajärjestelmä ei valitettavasti tuo yhtään uutta mahdollisuutta. Päinvastoin se merkitsee sitä, että me jatkamme edelleen suurin piirtein samoilla linjoilla, ja ainoastaan käymme täällä hurskaita keskusteluja siitä, että tämän vastenmielisen pankkituen hoitaminen pitäisi olla paljon näkyvämpää jatkossakin. Ei se tämän läpinäkyvämmäksi tästä tule, jollei todella uskalleta rakentaa oikeata järjestelmää. Se olisi se, että hallitus hoitakoon tehtävänsä ja eduskunta hoitakoon tehtävänsä pitämällä hallitusta riittävästi kurissa.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On pakko olla pikkuisen eri mieltä ed. Saarion kanssa.

Jos valvontaa lähdetään katsomaan laajalla näkökulmalla ja laajasti tarkastelemaan, voi tietysti kysyä, mikä valvontaviranomainen esimerkiksi pankkikriisin aikana reagoi riittävästi? Ei yksikään eikä mikään. Ei siellä reagoinut silloin pankkitarkastus, eivätkä tilintarkastajat, joilla olisi odottanut olevan riittävästi kokemusta ja näkemystä ja jopa koulutusta siihen, että reagointi olisi tapahtunut.

Kyllä yhteiskunnan kannalta ovat niin isot arvot kyseessä, että vähintä on tänä päivänä se, että jollakin lailla myös eduskunta pystyy parlamentaarisesti valvomaan. Olen täysin valiokunnan mietinnön kannalla ja sitä mieltä, että tällainen elin tarvitaan edelleenkin. Ei se ole mikään selitys, että pankkivaltuutettujen osa muuttuu näiltä osin. Me valitsemme joko pankkivaltuutetut tai jotkut muut täältä tekemään sitä tehtävää. Se on eduskunnan käsissä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saariolla on hyvin vir-

heellinen kuva Vakuusrahaston hallintoneuvoston toiminnasta. Vakuusrahaston hallintoneuvosto ei ole suinkaan toiminut enkelkuorona, kuten hän väitti. Vakuusrahaston hallintoneuvosto on päinvastoin pyrkinyt täyttämään sille annettua tehtävää alun alkaen määrittelemällä erittäin tiukkoja ehtoja pankkituen myöntämiselle ja valvomalla niiden ehtojen noudattamista. Olen aivan varma, että näiden ehtojen valvonnalla ja alun perin niiden asettamisella on pystytty pankkituen käyttöä minimoimaan, samoin kuin saamaan järkevämpiä päätöksiä aikaan.

Pankkituen suhteen valvonta on tietysti hyvin moninaista. Vakuusrahaston hallintoelinten lisäksi muun muassa Valtion tilintarkastajilla ja Valtiontalouden tarkastusvirastolla on oikeus valvoa tukea saavia pankkeja ja omaisuudenhoitoyhtiöitä. Eduskunnan puolesta myös talousvaliokunnalla on valvontaoikeus ja -velvollisuus.

Mutta paljon Vakuusrahastoa ongelmallisempi mielestäni on nimenomaan omaisuudenhoitoyhtiöiden tila, johon talousvaliokuntakin on kiinnittänyt huomiota. Ne toimivat osakeyhtiölain perusteella osakeyhtiöinä. Valvonnan ulottaminen niiden operatiiviseen toimintaan on hallintoneuvostossakin ollut enemmän välillistä ja raportoinnin saamista. Sen vuoksi niiden selvitysten saaminen, joita hallitus on luvannut, on erittäin tärkeää.

Ed. A l a - N i s s i l ä : Arvoisa rouva puhemies! Talousvaliokunnan mietintö tarvitsee muutaman ajatuksen saatteekseen. Se on ehkä todella hieman kapeapohjainen ja asiantuntijoiden määräkin on ollut aika rajallinen, mitä valiokunnassa on kuultu.

Meillä pankkikriisin vakavin vaihe on ohi, mutta voitaneen sanoa, että pankkikriisi ei välttämättä ole kokonaan ohi. Kaikki riippuu nyt vain kansantalouden kehityksestä (Ed. Pekkari-nen: Ja Lipposen hallituksesta!) — ja myös siitä, mitä Lipposen hallitus todella tekee. Pystytäänkö meillä rakenteellisiin muutoksiin työmarkkinoilla, sosiaaliturvassa ja verotuksessa ja sitä kautta taloutta tervehdyttämään? Välttämätöntä on myös, että meillä on vakaasti kelluva valuutta ja alhainen korkotaso lähiaikoina. Epäonnistunut erm-kytkentä voisi olla huono pankkien kannalta ja totta kai myös veropolitiikassa olisi lähdeittävä työn verotuksessa liikkeelle sieltä kaikkein pienimmistä tulojen keventämisen suuntaan.

Toinen näkökohta on se, että valtiovarainministeriön rooli pankkien valvonnassa ei ole mi-

kään menestystarina. Tällä erityisesti tarkoitan, niin kuin täällä ilmeisesti odotettiin, säästökassojen valvontaa. Oikeuskansleri on aika tiukasti puuttunut Ekan osalta asiaan. Siitä on muuten luvattu antaa selvitys eduskunnalle. Eduskunta on sitä edellyttänyt. Se oli kyllä edellinen eduskunta. Edelleen jääme sitä odottamaan. Nyt voisi olla se vaihe, että selvitys saadaan. Elannon osaltahan valtiovarainministeriön valvonnan rooli oli vielä huonompi. Me tiedämme, että siellä oli jopa rasisustodistusten osalta ongelmia. Niinpä valtiovarainvaliokunta muuten talousarvioletinnossään viittasi tähän ja katsoi, että vvm:n roolia on myös kriittisesti tarkasteltava. Toisaalta meillä ei ole mitään muutakaan ministeriötä tähän nyt osoittaa.

Arvoisa puhemies! Varsinainen asiani on tämä omaisuudenhoitoyhtiöiden valvonta. Talousvaliokunta on siihen viittannut ponnella, joka on hyvä asia, mutta se on aika ylimalkainen. Siinä viitataan lähinnä arvokkaan omaisuusmassan kansantaloudelliseen merkitykseen, että sen vuoksi omaisuudenhoitoyhtiöiden hallinto pitää järjestää niin, että yhtiön yhteiskunnallista valvontaa vahvistetaan. Näin onkin, mutta on toki myös niin, että Arsenalin ja muiden omaisuudenhoitoyhtiöiden toiminnassa on muutakin kuin tämä omaisuuden realisointi. Sillähän on valtava joukko asiakkaita, yrityksiä, tavallisia ihmisiä ja on totta kai tärkeää, miten omaisuudenhoitoyhtiöt hoitavat näitä ihmisten ja yritysten asioita.

Ehkä ainoa väline, mikä meillä on käytettävissä tähän omaisuudenhoitoyhtiöiden valvonnan tehostamiseen osakeyhtiölain perusteella vastamaan niiden laajentunutta ja muuttunutta toimintaa, olisi kai lähinnä jonkinlainen hallintoneuvostotyyppinen järjestö. Näillä eri omaisuudenhoitoyhtiöillä Arsenalilla, Spondalla, Skopilla ja Silta-Pankilla voisi olla yhteinen hallintoneuvosto, jossa olisi mielestäni syytä olla alan asiantuntijoita, alan paras asiantuntemus mukana ja toisaalta myös kaikkien merkittävien puolueiden parlamentaarinen edustus.

Me kansanedustajat tiedämme, että harva se päivä joku Arsenalin asiakas ottaa yhteyttä ja pyytää tietoja. On selvä, että tässä on ongelmia. Toisaalta pienilläkin valtionyhtiöillä on hallintoneuvosto nykyään. Taitaa Vapolla ja muillakin olla hallintoneuvosto. Tässä on kuitenkin 40—50 miljardista ja erittäin tärkeästä yhteiskunnallisesta päätöksenteosta kysymys ja siinä tarvitaan mielestäni tehokas valvonta. Toivonkin, kun ministeriössä tätä mietitään, että omaisuudenhoitoyhtiöihin aikaansaadaan jonkinlainen hallin-

toneuvostojärjestely, jossa, niin kuin sanoin, on huippuasiantuntemus ja parlamentaarinen valvontamuoto. On niin, että tämä Vakuusrahaston toiminta on jo varsin suppeaa. Totta kai pankkituen ehtoja täytyy seurata ja valvoa, mutta toimintahan on lähinnä oikeudenkäyntien saattamista tältä osin loppuun. Näin ollen tärkeämpi käytännön valvontatehtävä on nimenomaan omaisuudenhoitoyhtiöissä eikä enää Vakuusrahostassa.

Arvoisa puhemies! Aivan viimeinen ajatus on se, että nythän oikeudenkäynnit ovat meneillään. Ne jäävät tänne Vakuusrahaston alaisuuteen, valtiovarainministeriöön. Eduskunta on edellyttänyt, että aina suoritetaan erityistilintarkastus ja vahingonkorvausvaateita nostetaan näillä perusteilla, kun pyydetään asiantuntijalausuntoja. Näin pitää ollakin nimenomaan toimivan johdon osalta. On oikeastaan aika surkukupaisaa seurata veljesten Wegelius ja Riikonen asennetta ja heidän puheitaan julkisuudessa. On myös niin, että toimivan johdon osalta on useita tapauksia, joissa omaisuus on laitettu piiloon hyvin vauhdikkaasti.

Sen sijaan näen ongelmana paikallispankkien luottamushenkilöitten aseman. Niinä aikoina ei todellista valvontamahdollisuutta tiedostettu, ehkä sitä ei aina ollutkaan: Paikallispankkien luottamushenkilöt eivät yleensä ole omaisuuttaan mihinkään piiloon laittaneet, vaan kaikki on siinä tarjottimella. Voisikin olla niin, että kun tästä saadaan oikeudenkäynnin joku linja korkeimman oikeuden asteen tasolta, niin näille paikallispankkien hallintoelimille jollain kriteereillä annettaisiin mahdollisuus sopia näitä asioita ja kun eduskuntaan tulee pankkitukiselonteko tämän kevään aikana, niin tässä yhteydessä ehkä hetki aikaa käytettäisiin näiden paikallispankkien luottamushenkilöiden hallintoelinten tilanteeseen.

Arvoisa puhemies! Mielestäni nyt on tärkeää tehostaa valvontaa nimenomaan omaisuudenhoitoyhtiöiden osalta. Toivon, että valtiovarainministeri Arja Alho tässä lähtee tarmokkaasti liikkeelle.

---

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

---

Ed. A i t t o n i e m i: Rouva puhemies! Tarkoitukseni oli puuttua tuohon voimaantulosäänöksen, mutta koska minun jälkeeni täällä puheenvuoron käyttää alan varsinainen asiantunti-

ja ed. Mikkola, niin jätän tämän hänen tehtäväkseen.

Sen sijaan haluaisin muutamalla sanalla puhua omaisuudenhoitoyhtiöistä, joiden valvontaan talousvaliokunnan mietinnössä viitataan. Tämä ei ole ensimmäinen kerta, kun olen puhunut nimenomaan Arsenalin toimintojen valvonasta. Olen puhunut siitä yhtä pitkään kuin Lapinmaa-projektin voimaan saattamisesta Lapsa. Monta vuotta siis.

Arsenalin ja omaisuudenhoitoyhtiöiden toiminta on varsin hankalaa, eikä sitä pidä kadehtia. Tiedämme varsin hyvin, että siinä vaiheessa, kun Arsenal perustettiin, siitä muodostui eräänlainen turvatyöpaikka pankinjohtajille, jotka aikaisemmin olivat palvelleet Skopia ja Säästöpankkeja. Sinne kelpasi kuka tahansa. Mielestäni henkilöstö tässä mielessä ylimitoitettiin. Tarkoituksena oli, että kaikille olisi mahdollista työpaikka saada. En minä kadehdi heidän työpaikkaansa, mutta olen aina epäillyt, että tuskinpa siinä firmassa on kaikille tähdellistä työtä, ja työntekijät, jotka sinne on valittu, tuskin kaikki ovat kelpoisia siihen tehtävään, mitä pankkimaailman yritys edustaa. Kun nyt Yhdyspankki ja Kansallis-Osake-Pankki yhdistyivät, syntyi Merita. Olen pannut merkille, että jälleen on turvatyöpaikan tarvetta ja sellaisia pankinjohtajia, jotka ovat Merita-fuusion yhteydessä joutuneet pois työpaikastaan, on siirretty eri Arsenalin pisteisiin. En tiedä, onko siihen ollut tarvetta vai ei, mutta on vahvasti syytä epäillä, että kaikissa tapauksissa näin ei ole.

Tämän vuoksi, ja kun nyt näyttää, että eduskunta valiokuntamietinnön muodossa sen hyväksyy ja puuttuu myös tähän asiaan, jota olen pitkään pitänyt esillä. Arsenal pitää selvittää tarkasti, ovatko sen asiat kohtuullisesti kunnossa vai ei, ettei eräänä päivänä haukoteltaisi jälleen jonkun suuren kriisin edessä, kun huomataan, että asioita ei ole riittävästi valvottu. Silloin levitellään käsiä ja osoitellaan sormella, etten minä voinut mitään, mutta jos tuo naapuri olisi voinut. Sen vuoksi valiokunnan mietinnössä lausuttu pitää ottaa huomioon hyvin tarkasti, ja selvittää tämän suuren jättiläisen roska-yhtiö Arsenalin asiat sekä henkilöstöllisesti että siltä puolelta, pyrkiikö se sillä tavalla kuin sen tehtävä on, realisoimaan omaisuutta, jota on sen hyllyillä.

On nimittäin myös väitetty, että yhteydenotot Arsenaliin sellaisten henkilöiden ja yhtiöiden osalta, jotka ovat kiinnostuneita jostakin sen hallussa olevasta omaisuudesta, niihin vastaukset ovat olleet vähän niitä sun näitä, ei ole ollut

myytävää, vaikka todellisuudessa olisi ollut. Samaa omaisuutta on hetken kuluttua myyty johonkin toiseen suuntaan. Epämääräinen pesä koko Arsenal. Sen vuoksi hyvissä ajoin on katsottava, mitä se pitää sisällään, ettei tarvitsisi turhan takia haukotella sitten, kun se on myöhäistä.

---

Ed. Salolainen merkitään läsnä olevaksi.

---

Ed. K a r p i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi ehkä vähän liikaa yleisti Arsenalin, että sieltä kaikki saivat töitä, jotka halusivat. Varmasti niin ei asia ole ollut. Ilmeisesti Merita-pankinkaan tilanne ei aivan näin yksioikoinen ole. Siinä olen samaa mieltä, että heillä pitäisi olla enemmän neuvotteluhalkuutta, kun puhutaan juuri näiden entisten Säästöpankin hallintoelinten jäsenten vastuusta.

Ed. M i k k o l a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemelle tuotan heti alkuun pettymyksen. Tällä kertaa en puhu voimaantulosäänöksestä, jätän sen ed. Aittoniemen tehtäväksi, koska se on teoriaherrojen puuhaa. Talousvaliokunnan mietintöä haluan käsitellä tässä kohtaa, koska kokonaisuus, mistä Vakuusrahastossa on kysymys, on tietysti suuren luokan kysymys ja pankkikriisin jälkivaiheiden hoitajana sillä tulee olemaan vielä pitkään merkittävä rooli. Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että talousvaliokunnan mietinnössä sanotaan, että Vakuusrahaston keskeisten tehtävien painopiste on siirtynyt tukitoimista tukia saaneiden yhtiöiden valvontaan ja oikeusprosessien koordinointiin. Aika lailla toimikenttä on supistunut, se on valvonta- ja oikeusprosessien koordinointi.

Edelleen kiinnitän huomiota siihen, että tässä jo ennakoidaan myös sitä vaihetta, että Suomen Pankin hallussa oleva Sponda-konserni siirtyy Vakuusrahaston hoitoon. Tämä on asia, joka antaa uutta ajattelemisen aihetta. Sponda-konsernihan on varsin monien miljardien yhteisö. Kun se siirretään Vakuusrahastoon ja ilmeisesti sitä kautta myös Arsenalin hoitoon, voidaan kysyä, tuleeko siitä niin suuri kokonaisuus, että kukaan ei myöskään sitä oikein hallitse. Onko tarkoituksenmukaista tehdä näin vai ei? Se on kai selvää, että Sponda ei voi olla Suomen Pankin hallinnassa pitkään, se on ollut jo ehkä liian pitkään, se ei kuulu keskuspankin tehtäväkuvaan.

Edelleen kiinnitän huomiota siihen, että mietinnössä todetaan Vakuusrahaston omaisuudesta, että omaisuuden suuren määrän ja markkinoiden hiljaisuuden vuoksi omaisuuden realisointi käypään hintaan tulee julkisuudessa esitettyjen arvioiden mukaan kestävänsä ensi vuosituonnelle. Aika pitkä aika, siis jo valiokuntakin lähtee siitä. Edelleen valiokunta toteaa, että omaisuudenhoitoyhtiön hallussa olevan omaisuuden realisointi tulee toteuttaa mahdollisimman edullisella tavalla ajankohtana, jolloin menetykset voidaan minimoida. Mitä tämä sitten tarkoittaa? Mikä on mahdollisimman edullinen tapa? Onko se se, että omaisuus tuottaa erittäin pitkään ja odotetaan myyntihintojen nousemista, vai realisoimista niin, että saataisiin kuitenkin raha aikaisemmin käyttöön? Tämä ei tästä täysin selviä. (Ed. Kanerva: Käypä hinta!) — Mikä on käypä hinta? Käypä hinta on se, mikä markkinoilla kulloinkin on kysymyksessä. (Ed. Kanerva: Markkinat määräävät!)

Oikeastaan haluan keskittää puheenvuoroni oikeusprosesseihin, joista ed. Ala-Nissilä jo puhui. Sitä ennen luen yhden kohdan, joka ei aukea minulle oikealla tavalla tai ei aukea siten, että tiedän, mitä täällä on tarkoitettu. Valiokunnan mietintö ponsilauseلمان jälkeen kuuluu seuraavasti: "Eduskunta on useaan otteeseen ottanut kantaa talousvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan mietintöjen ja lausuntojen pohjalta pankkituen ehtoihin ja valvontaan. Nämä kannanotot ovat edelleen voimassa."

Kun olen katsonut, mitä ponsia on hyväksytty tässä kohdassa, se on tällainen nivaska pankkituen yhteydessä, kymmenkunta sivua. Nyt valiokunta sanoo, että nämä ovat voimassa. Käsitykseni mukaan nämä ovat ilman tätä toteamustakin voimassa. Jos valiokunta nyt sanoo, että ne ovat voimassa, olemme me aikamoisia ottamaan kantaa. Onko nyt valiokunta käynyt nämä kymmenen sivua lävitse, nämä ponnet? Eduskunnan suurimmalla osalla ei ole hölkäsen pölyksen vertaa tietoa näistä ponsista, joita täällä on otettu. Otammeko me ne nyt tavallaan niin kuin vahvistamiseen uuden kerran, vai mikä kannanoton tarkoitus on? (Eduskunnasta: Se riippuu ponsien voimaantulosäännöksistä!) — Niistään.

Tämä on sillä tavalla aika erikoinen tilanne — täytyy muistaa — että nyt meillä on vähän rauhallisempi ilmapiiri näitä asioita käsitellä kuin esimerkiksi vuonna 93. Luen vain yhtä ponsilausemaa siltä ajalta: "Lisäksi eduskunta edellyttää, että pikaisesti valmistellaan esitys, jossa osa-

keyhtiölain 15 luvun 7 §:n vahingonkorvausten vanhenemisaikaa pidennetään ainakin pankissa tapahtuneiden vahinkojen aiheuttamien toimenpiteiden osalta kolmen vuoden sijasta vähintään viiteen vuoteen ainakin hallitusten jäsenten, hallintoneuvoston jäsenten ja toimitusjohtajien sekä tilintarkastajien osalta." Sen jälkeen sanotaan oikeudenkäynneistä aika kovia kannanottoja. Miksi tätä kysyn? Koska käsitykseni mukaan tällaisiakaan esityksiä ei ole valmisteltu ja täällä on paljon muuta. Uudistammeko me todella kaikki nämä nyt — kukaan ei ole näitä kollannut lävitse — ja tavallaan vahvistamme ne uudelleen?

Otan tämän sen takia esille, että tapa, joilla asia kirjoitetaan mietintöön, on mielestäni kyseenalainen. En voisi nähdä niin, että näitä ei ole esitelty jossakin ja käyty lävitse niitä myös huolellisesti, koska aikaa on vähän vierähtänyt eteenpäin ja meillä voi olla vähän erilaisia näkemyksiä asioiden hoitotavoista ym. Tästä varmaan kuullaan.

Sitten hallituksen esityksessä on puhuttu oikeudenkäynneistä. Sivulla 11 sanotaan: "Erityistarkastuksiin pohjautuvia oikeudenkäyntejä on vireillä 27 pankin toimielinten jäsenten osalta." Uskotaan, että alioikeuksien osalta saataisiin nämä prosessit hoidettua tämän vuoden aikana. Käsitykseni on, että ei tule käymään niin, että alioikeudet antaisivat tämän vuoden aikana kaikista näistä päätöksiä. Tässä on sekä siviili- eli vahingonkorvausoikeudenkäyntejä että rikosoikeudenkäyntejä. Nämä perustuvat tietysti eduskunnan aika voimakkaisiin ponsiin ja ovat varmaan suurelta osin erittäin perusteltuja kaikin puolin, enkä halua olla onnekaan mennä esimerkiksi rikosoikeudenkäynteihin enkä siviilioikeudenkäyntien yksityiskohtiin. Minulla ei ole edellytyksiä näitä arvioida.

Tilanteessa, jota on ajateltu, vahingonkorvausoikeudenkäynnillä tietysti voi olla kahdenlainen tarkoitus: Ensinnäkin se, että suomalainen oikeusjärjestelmä edellyttää, että jos on oltu huolimattomia taikka jos on tapahtunut jopa rikos, asiat tulee selvittää oikeusprosessien kautta. Tämä on jo myös sinänsä itseisarvo, että ne selvitetään ja oikeus toteutuu. Tämä on yksi lähtökohta.

Toinen on myös se, mikä on saavutettava hyöty, kun lähdetään esimerkiksi vahingonkorvausprosesseihin. Onko näillä prosesseilla saavutettavissa taloudellista hyötyä valtiolle vai ei? Nyt oikeudenkäynneistä, joita on tullut, voidaan sanoa, että aika vähän on tullut villoja. Niissä, joissa on tuomittu vahingonkorvauksia, sovitte-

lut ovat olleet niin, että ne ovat olleet suuruusluokkaa 10 prosenttia niistä, mitä on otettu, suurin piirtein. Siellä on hyvin erilaisia tapauksia. Mutta oikeudenkäyntikulut näissä kaikissa tapauksissa ovat olleet huomattavasti suurempia kuin on saatu perittyä vahingonkorvauksia ja kuin koskaan tullaan saamaan perittyä. Siis oikeudenkäyntikulut jokaisessa oikeustapauksessa ovat olleet miljoonaluokkaa, ja vaikka on tullut tuomioitakin, on todennäköistä, että niitä ei saada koskaan perittyä. Siis tällainen hyötyajattelu on myös toinen.

Miten Vakuusrahasto miettii oikeudenkäyntien jatkohoittoa? En usko siihen, että voidaan saada korkeimman oikeuden oikeustapaus tästä ja että siitä olisi tehtävissä tällaista linjausta. Jokainen tapaus on niin oma tapauksensa, että se pitää käsitellä erikseen. Joihinkin prosessuaaliin kysymyksiin saadaan korkeimman oikeuden ennakkotapaus, mutta muuta ei voida saada.

Yhtyisin siinä vähän ed. Ala-Nissilän näkemukseen, että toimiva johto ja luottamusmiehetkin ovat eri asialla ja paikallispankkien ihmiset, luottamushenkilöt. Siellä on paljon ihmisiä, jotka ovat olleet vuosikymmeniäkin pankin hallinnossa mukana. Sitten oli 80-luvun lopun rysäys. Siellä tulivat Skopin ohjeet rahan myymisestä ym. Sitten yhtäkkiä he totesivat, että he ovat syyllystyneet aikamoiisiin huolimattomuuksiin, kun he lukivat niitä prosesseja. Tämä on näille ihmisille vuosia kestävä prosessi. Kaikki prosessihan on nostettu vuoden 93 loppuun mennessä. Ne ovat heille tavattoman suuria prosesseja, ja lopputulokset ovat aika laihat käsitykseni mukaan.

Mikä on järkevä tapa tarkastella, en osaa siihen antaa vastausta muuta kuin sen, että kun nyt on vettä virrannut aika paljon, saattaisi olla paikallaan harkita sitä, minkälaisiin käytännön toimenpiteisiin se antaa aihetta tai antaako aihetta. Joka tapauksessa tähän kiinnittäisin huomiota. Sen takia näiden ponsien tavallaan uudelleen vahvistamiseen kiinnittäisin huomiota, koska tietysti Vakuusrahastossa myös henkilöt, jotka näitä katselevat, katselevat, minkälaiset ponnet eduskunta on hyväksynyt. Kun me tämän hyväksymme, sanotaan, että vielä maaliskuussa 1996 eduskunta tavallaan vahvisti nämä ponnet uuden kerran, meillä ei ole edellytyksiä asioiden tarkasteluun kovin paljon. (Ed. Kanerva: Ne ovat voimassa riippumatta siitä, vaikka niitä ei vahvistakaan!) — Kyllä, kyllä, mutta kun tehdään tällä tavalla, tästä saa sellaisen käsityksen, että meillä olisi asia uudestaan pohdittavana. Sitähän tässä

faktisesti ei tapahdu, eli näihin kirjoittamistapoihin kiinnittäisin huomiota.

Haluaisin sanoa: Olen kuullut pankin luottamushenkilöiden osalta, kun he ovat asiaa arvioineet, että he ovat sanoneet, että he myöntävät, että vahinkoja on syntynyt. Mutta kun kysytään, he sanovat, että emme me voineet käsittää, että näin kävi. He ovat esittäneet sen, että ei maan hallitukseen voinut tietää, kun se on käsitelty asioita 90-luvun alussa, että yhtäkkiä on 400 000 työtöntä. Nekin ovat aika huolimattomasti menelleet, miksi seurasivat tällaiset toimenpiteet jnp.? Mikä on todellinen mahdollisuus niillä ihmisillä ollut asiaa tarkastella, ovatko he todella subjektiivisesti ajatellen syyllystyneet huolimattomaan menettelyyn, kun lähdetään heidän lähtökohdistaan, vai eivät, vai oliko se tällainen tilanne, että me aika lailla jälkiviisaina olemme asioita tarkastelemassa?

Ed. Kempainen merkitään läsnä olevaksi.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Kahteen ed. Mikkolan puheenvuorossa olleeseen asiaan haluan sanoa jotakin.

Ensinnäkin, mitä tulee oikeudenkäynteihin, minusta on hyvin arvokasta nyt kuulla eduskunnassa käytävässä keskustelussa myös toiveita siitä, että jonkinlaista uudelleenarviointia näiden oikeudenkäyntien osalta voitaisiin tehdä. Siihen mielestäni tarjoutuu hyvä mahdollisuus juuri siitä syystä, että tässä on Vakuusrahaston elämäntapa-eräänlainen taitekohta ja toisaalta eduskunnalle annetaan tämän kevään kuluessa vielä pankkitukeen liittyvä tiedonanto. Varmasti on juuri niin, että myös sovitteluratkaisuihin kannattaa pyrkiä ja yrittää myös tältä osin saada pankkituen jälkihoito sellaiseksi, että tarpeetomilta henkisiltä ja kaikenlaisilta muiltakin kärsimyksiltä välttytään.

Mielestäni kuitenkin se linjaus, jonka Vakuusrahaston hallintoneuvosto on tehnyt ja jossa se on lähtenyt siitä, että on teetätetty erityistarkastukset ja sitten nostettu kanteet, on ollut oikea siinä tilanteessa. Sitä en millään muotoa halua arvostella, vaan päinvastoin mielestäni se on ollut koko prosessin hoidon kannalta välttämätöntä.

Toinen asia liittyen Spondaan. Nythän on vielä vireillä se työ, jonka mukaisesti sitten nähdään, mikä kaikkea siirtyy minnekin. Tällä hetkellä on aika vaikea sanoa, kuinka suuresta

omaisuusmassasta olisi kysymys Arsenalin osalta. Se jää nähtäväksi, mutta joka tapauksessa tällä ratkaisulla vain halutaan aikaansaada se, että Suomen Pankin taseesta saadaan sinne kuulumattomat erät pois sinne, minne ne kuuluvat, omaisuudenhoitoyhtiöihin tai muihin järkeviin omaisuutta hoitaviin paikkoihin.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mikkolan puheenvuoron johdosta haluan kommentoida seuraavaa. Hän lainasi mietinnöstä kohtaa, jossa sanotaan, että omaisuudenhoitoyhtiöiden hallussa olevan omaisuuden realisointi tulee toteuttaa edullisimmalla mahdollisella tavalla ajankohtana, jolloin menetykset voidaan minimoida. Ei tämä aukea kenellekään. Minulle se aukeaa sillä tavalla, että tämä edullisin ajankohta voidaan todeta lähinnä vain jälkiviisaasti jälkikäteen. Eihän tällä tavalla kukaan taloutta voi hoitaa.

Tämän vuoksi näen asian siinä valossa, että tämän toiminnan tavoiteasettelu tulisi tehdä sillä tavalla, että olisi omaisuuden realisointisuunnitelma kirjoitettu kyllin selvästi selkokielellä, mikä on tavoite, missä ajassa tai millä hinnoilla ylipäänsä halutaan päästä tästä omaisuusmassasta eroon. Eduskunnankin tulisi päivittää kannanottonsa myös vastaamaan nykyisiä olosuhteita kaikilta osin, liittyvät ne sitten oikeudenkäynteihin tai mihin tahansa.

Ed. K a n e r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari kommenttia ensin ministeri Alholle. Toteaisin vain oman kantanani, että hallituksen olisi hyvä harkita kuitenkin sitä, tuodaanko asiasta eduskunnalle tiedonanto vai selonteko. Minun parlamentaarisen käsitykseni mukaan kysymys on luonteeltaan selkeästi selonteosta, ei tiedonannosta. Tiedän, mitä aiemmin on päätetty, mutta asiallisesti ottaen asian luonne on sen tyyppinen, että se olisi selonteon tyyppinen eikä tiedonannon tyyppinen asia. On hankala asia, jos me sekoitamme puurot ja vellit ja rupeamme eduskunnassa noudattamaan käytäntöä, joka ei perustu loppujen lopuksi laveampaan arviointiin.

Toinen seikka on ed. Saarisen puheenvuoroon liittyen se, miten realisointi tapahtuu. Irrottamisenhan pitäisi tapahtua niin, että se ei aiheuta yhteiskunnalle vahinkoa, ja jos jollakin tavalla arvostuksissa on poikkeavuuksia, niin ainakin ne pyrittäisiin kaikin tavoin minimoimaan. Käypään arvoon arvostettuna tietysti pitäisi pyrkiä realisointi aina tekemään. Tässä suhteessa sekä

talousvaliokunta että pankkivaltuusto ovat mielestäni täysin yksimielisesti pyrkineet peruslinjauksen tekemään. Siinä ei pitäisi mielestäni olla suuria vaikeuksia. Tiedän, että käytännön soveltaminen on hankalaa, kuitenkin peruslinja on mielestäni hyvin selvä.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Olen tiedonanto—selonteko-asetelmasta kutakuinkin samaa mieltä kuin ed. Kanerva. En rohkene kuitenkaan oma-aloitteisesti muuttaa eduskunnan päätöstä, joka lähti siitä, että eduskunnalle tulisi nimenomaisesti antaa tiedonanto. Siksi vielä käytän sanaa "tiedonanto".

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Mikkola kantoi ihan oikeasti huolta siitä oikeasta asiasta, mistä edellisenkin puheenvuoro käytettiin, eli siitä, mihin aikaan realisoidaan nämä isot omaisuusmassat. Nehän ovat kiinteistöjä, maita ja kaiken näköistä omaisuutta. On otettava huomioon, mikä se oikea hetki, oikea aika on. Jos näitä pidetään ensi vuosituhaten puolelle, sehän tarkoittaa sitä, että niihin joudutaan tekemään investointeja. Siinä mielessä pitäisi laskea myös korkoa korolle. Onko järkevää tehdä niin?

Minusta oikea aika on semmoinen, kun on kysyntää ja nämä arvioidaan kuitenkin kohtuuhintaisiksi. Kyllä kai siinä tilanteessa pitää olla kauppa valmis tekemään. Ei kuitenkaan siten, että kenkätään meidän yhteisiä veromarkkojamme, mutta sekä on otettava huomioon, että voi olla, että aikanaan, kun nämä rakennukset rapistuvat, niillä ei enää ole mitään arvoa ensi vuosituhaten puolella.

Ed. M. P o h j o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaosto on kiinnittänyt ed. Mikkolan esille ottamaan oikeudenkäyntikultujen ja valtiolle saatavien vahingonkorvausten suhteellisuuden ongelmaan huomiota ja selvittää asiaa parhaillaan. Se on ilmeinen.

Ed. M i k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä näistä oikeudenkäynneistä. Tällä puheenvuorollani en halunnut missään nimessä vähätellä niitten merkitystä enkä arvostella sitä, että kanteita on nostettu. Erikoisesti rikoskanteet tietysti pitää selvittää.

Mitä tulee näihin vahingonkorvauskanteisiin haluaisin kuitenkin sanoa, että ne perustuvat erikoistilintarkastuksiin ja on ollut jossain määrin

sattuma, milloin kanne on nostettu ja milloin sitä ei ole nostettu. Siitä ei ole yhtenäistä linjaa, eikä ole voinut ollakaan, koska kanteet lähetettiin selvitettäväksi eri asianajotoimistoille, joilta kysyttiin, kannattaako kanne nostaa vai ei. Näillä ei ollut keskenään vertailumahdollisuutta. Aikailailla saman tapaisissa tapauksissa toisissa sanottiin, että kannattaa nostaa kanne ja toinen toimisto on antanut lausunnon, että ei nosta kanetta.

Tähän problematiikkaanhan on muun muassa Suomen Kuvalehdessä kiinnitetty huomiota. On ollut kova kiire, kun vuoden 93 loppuun mennessä piti kanteet nostaa. Siinä oli hyvin vähän harkinta-aikaa. (Ed. Kanerva: Varmuuden vuoksi!) — Sitäkin voi olla! Niitä on vaikeata mennä arvioimaan. Mutta halusin nyt, kun on hieman seestyneempi ilmapiiri, kiinnittää tähän problematiikkaan huomiota. Niin kuin ministeri tässä lupasi, minusta on hyvä että asia selvitetään ja koetetaan saada kaikille oikeudenmukainen lopputulos.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisin kuin keskustelussa on epäilty, nämä eduskunnan aikaisemmat kannanotot ovat olleet esillä talousvaliokunnassa. Kaikilla talousvaliokunnan jäsenillä on ollut mahdollisuus niihin tutustua. Niitä on luettu ja niihin on valiokunnan käymissä keskusteluissa viitattu.

Valiokunta piti tarpeellisenä todellakin muistuttaa niistä kannanotoista. Muistuttaa siitä, että eduskunta on aiemmin edellyttänyt pankkituella avoimuutta, vastikkeellisuutta, erityislintarkastuksia tukea saavissa pankeissa jne. Halusimme tehdä tämän sen vuoksi, että ei synny epäilyjä siitä, että kun vakuusrahaston asema muuttuu, nämä eduskunnan aiemmin tehdyt hyvin punnitut kannanotot olisivat käyneet tarpeettomiksi.

Useassa puheenvuorossa on viitattu omaisuudenhoitoyhtiöitä koskevaan problematiikkaan. Eduskunta ei varmasti voi kaiken sen omaisuuden ja jokaisen yksittäisen kiinteistön kohdalta antaa yksityiskohtaisia ohjeita, mutta eduskunta on aikaisemmin lausunut siihen tapaan, joka voidaan konkretisoida, että ensisijainen lähtökohta ei voi olla tietenkään omaisuudesta nopeasti mihin hintaan tahansa eroonpääsy, vaan että pitää myös katsoa, että kyseessä on yhteiskunnan etu ja että myös palautteen pitää olla suhteessa yhteiskunnan etuun. Sitä varten nimenomaan on pyritty omaisuudenhoitoyhtiöihin palkkaamaan alan asiantuntijat, jotka aina arvioivat hintaa ja

myyntiaikaa ja mahdollisia markkinahäiriöitä, kaikkia näitä yhdessä.

Ed. P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Kernaasti voi yhtyä siihen, mitä erityisesti edustajat Mikkola ja Ala-Nissilä täällä ovat sanoneet tämän asian tiimoilta, oikeastaan kaikkeen siihen perussanomaa, mitä he täällä esille toivat. Mitä vielä tulee pankkituen ehtoihin, minusta olisi kuitenkin paikallaan, että siinä selonteossa tai tiedonannossa, mikä se nyt sitten onkin, vaikkei toki siinä mitään uutta säädöstöä voida säätää, jos se tiedonanto tai selonteko on, tätä problematiikkaa kuitenkin kirkastettaisiin myös siitä näkökohdasta ja lähdökohdasta arvioiden, että vastaavatko nämä ehdot, mitkä paksuna pumaskana täälläkin esiteltiin, kaikilta osin tämän päivän tarpeita vai löytyykö kenties jotain sellaista uutta näkökulmaa, jonka hoito vaatisi kenties joiltakin osin jopa ehtojen tarkastamista jatkossa siihen nähden, mitkä ehdot tällä hetkellä ovat päätetyt ja säädetyt. Se siitä.

Arvoisa puhemies! Mitä muutoin tulee tähän esitykseen, en puutu itse vakuusrahastoratkaisun ydinsisältöön. Nyt se järjestely, mitä tässä esitetään, on kaikin puolin kannatettava. Siihen ei oikeastaan enempää. Mutta tähän ratkaisuun liittyy tavallaan välillisesti myös omaisuudenhoitoyhtiön hallinta, ennen kaikkea Vakuusrahaston hallinto. Kun tätä asiaa valmisteli, pohdiskeli siinä yhteydessä sitä kysymystä, pitäisikö omaisuudenhoitoyhtiöillä, jotka jäävät, olla joku erillinen parlamentaarinen valvonta tai kontrolli, kumpaa käsitettä nyt halutaankin käyttää. Tuossa pohdinnassa kyllä selvästi päällimmäiseksi jäi ajatus, että sellainen valvonta- tai kontrolliorganisaatio ilman muuta tarvittaisiin. Tämä koskisi, niin kuin ed. Ala-Nissilä sanoi, lähinnä Arsenalia ja miksei näitä muitakin jäljelle jääviä omaisuudenhoitoyhtiöitä sikäli kuin niitä nyt muutamia ylipäänsä Arsenalin lisäksi elämään jää.

Miksi näin? Miksi tällaista erillistä hallintoneuvostoa, tai millä nimikkeellä se nyt sitten olisikin, tarvittaisiin? Perustelen sitä sillä, että kysymys on poikkeuksellisen suuresta valtion varallisuusmassasta, joka on valtion budjettitalouden ulkopuolella. Jo tämän suuruutensa vuoksi tähän omaisuusmassaan liittyy suuri yhteiskuntapoliittinen intressi. Kun kaiken lisäksi on niin monella tavalla delikaatista, hienovaraisesta asiasta kaikin tavoin kysymys, jo sekin tuo tietyn lisäpanostuksen sille ajatukselle, että tällainen kontrolli, valvonta tulisi järjestää näille omaisuudenhoitoyhtiöille. Toivonkin tässä yh-

teydessä, että valtiovarainministeri, jolle tämä asia on vastuutettu, mahdollisimman nopeasti ottaisi onkeen ne viestit, joita tämän ajatuksen tiimoilta on tähän mennessä esitetty, ja toisi lakiesityksen, jolla realisoidaan käytäntöön omaisuudenhoito-yhtiöille tällainen parlamentaarinen valvonta.

Ed. Saario täällä aiemmin toi esille ajatuksen siitä, että nämä hommat, sekä itse Vakuusrahaston koko perustehtävän valvonta että, näin ymmärsin, myös omaisuudenhoito-yhtiöiden valvonta järjestyvät sillä, että hallitus vastaa niistä. Niin onkin. Hallitukselle kuuluu tietysti se lakisääteinen vastuu, mikä sillä näistä asioista on. Mutta on kysymys, otan nyt vaikka Arsenalin esille niin kuin jo kertaalleen sanoin, niin suuressa, laajasti ottaen myös parlamentaarisesta kysymyksestä ja asiasta, että kyllä sen valvontaa täytyy voida organisoida niin, että tuossa valvonta-organisaatiossa on mukana suoraan parlamentille vastuutettuja sekä asiantuntijoita että myös poliittisesti vastuutettuja henkilöitä. Yhdyn näiltä osin siihen perusjuonteeseen, mikä täällä lähinnä ed. Ala-Nissilän puheenvuorossa tuli esille. Ymmärsin sen saman ajatuksen tulleen esille muistaakseni myös ed. Mikkolan puheenvuorossa ja joidenkin sosialidemokraattien puheenvuoroissa niinikään.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi asia, jota myös jo täällä aiemmin käsiteltiin. Se koskee näitä oikeudenkäyntejä, joita nyt sitten on meneillään. Osasta näistä noin 30:stä oikeudenkäynnistä on alioikeuden tuomiot luettu. Me tiedämme sen. Muutamien tuomioiden sisältö tiedetään. Erittelemättä, analysoimatta näitä tässä yhteydessä enempää, tiedossa on muun muassa muuan säästöpankki, joka 80-luvun lopulla nimettiin sen vuoden Suomen säästöpankiksi. Luottamushenkilöt saivat kosolti kiitosta, kuinka erinomaisella tavalla he olivat hoitaneet tuota pankkia, millä tavalla nämä luottamushenkilöt pankin operatiivisen johdon kanssa olivat hommaa hoitaneet niiden ohjeiden mukaan, joita Skopin käskytyksenä tai ohjeistuksena Helsingistä käsin heille annettiin. He olivat paljossa mallioppilaita sen toimintapolitiikan käytäntöön toteuttamisessa omalla paikkakunnallaan, omassa pankissaan, joka säästöpankkiryhmän johdon, Skopin kautta heille viestitettiin ja ohjastettiin.

Muutama vuosi meni, asiat eivät enää kulkeutakaan samaan suuntaan. Tapahtui niin kuin tapahtui. Luottamushenkilöt joutuivat vahingonkorvauskanteen pohjalta oikeuteen ja tuomiot langetettiin. Pahimmillaan erään luotta-

mushenkilön kohdalla vastuut ovat pitkälti toista miljoonaa markkaa. Tavallisen rivikansalaisen, pankin hallinnossa mukana ollut, joka ei ole syyllistynyt mihinkään rikokseen. Yksinkertaisesti vahingonkorvauskanteen kautta alioikeus päätyi tämän tyyppiseen ratkaisuun.

Miksi kerron näinkin seikkaperäisesti tällaista yksittäistä asiaa? Siksi, koska se tietyllä tavalla kuvaa, näin uskon, suuren yleisön näkökulmasta katsottuna niitä ristiriitaisia tunteita, mitä ihmisillä on mielessä. He näkivät yhden paikallispankin luottamushenkilön kohtelun tällaisena, ja samaan aikaan saattaa käydä niin, sanon saattaa käydä, että Skopin johtokunnassa, joka ohjasti toimintapolitiikan, asti on voinut olla henkilöitä, jotka eivät näissä oikeudenkäynneissä, joita nyt on käyty, ole tulleet tuomioistuimen ensimmäisen pennin suuruisiin vahingonkorvauksiin tai muihin langettaviin tuomioihin.

En tässä arvostele tuomioistuinta, se ei kuulu kansanedustajan tehtäviin sinällään. Arvioin vain koko järjestelmää ja sitä, kyetäänkö erillisissä alioikeuksissa eri puolilla Suomea tekemään saman asiakokonaisuuden eri ääripäitä koskien yhden linjan mukaisia päätöksiä paitsi juridisesti myös yhteiskuntapolitiittisesti hyväksyttäviä ja suuren yleisön ymmärtämiä ratkaisuja.

Pahoin pelkään, muun muassa äsken kertamani esimerkin valossa, että välttämättä jälki ei näiltä osin tule kovin kaunistaa ja yhteiskuntapolitiittisesti hyväksyttävää olemaan. Niinpä yhdynkin siihen ajatukseen, minkä ed. Ala-Nissilä ja ed. Mikkola ovat esille tuoneet. Siihen ajatukseen, että jossakin vaiheessa, kun nämä oikeudenkäynnit on käyty, tulisi ehkä jonkinlainen arvio suorittaa siitä kokonaisuudesta, mikä jälki koko tästä prosessista, ainakin nyt alioikeuskäsittelyn jälkeen, näyttää syntyvän. Olisiko tuo jälki sellainen, että siihen pitäisi lainsäätäjän puuttua jollakin tavalla — en mitään tarkkaa ajatusta määrittele — joka noudattelee niitä linjauksia, mitä ed. Ala-Nissilä ja ed. Mikkola ovat esille tuoneet.

Toivomukseni on, että tässä suhteessa asianomainen ministeri erityisesti ja oikeusministeri pitävät silmänsä auki ja tarvittaessa ryhtyvät tämän tapaisiin toimenpiteisiin. Myönnän, että ei välttämättä nyt, koska prosessit ovat auki tai kesken, mutta jossakin vaiheessa, kun tilanne etenee kertomaani vaiheeseen.

Ed. S a l o : Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme talousvaliokunnan mietintöä hallituksen esityksestä laiksi Valtion vakuusrahastosta anne-

tun lain ja luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta. Tämän tarkoitusperänä on mahdollistaa Suomen Pankin taseen puhdistaminen, jonka seurauksena meillä on entistä paremmat valmiudet tehdä erm-kytkentä ja mahdollistaa myös Suomen Pankin siirtäminen aikanaan eurooppalaiseen valuuttajärjestelmään.

Tässä tilanteessa ollaan luomassa mahdollisuutta siirtää Sponda pois ja luoda sille oma hallintojärjestelmä. Tämä valtion tuen turvin syntynyt järjestelmä, Arsenal ja muut sijoitusyhtiöt, joissa on mittava omaisuusmassa tällä hetkellä piilossa tai suojassa, mutta kuitenkin niin, että edelleen tarvitaan hyvin tarkkaa valvontaa siinä, että valtion edut tulevat turvatuksi. On edelleen suuret riskit, että odotukset reaaliarvojen toteutumisesta jäävät haaveeksi. Riippuu valtion harjoittamasta talouspolitiikasta, mihin suuntaan kiinteistömassojen arvot kehittyvät, ja toisaalta siitä, onko yhteiskunnallista toimeliaisuutta niin, että näistä omaisuuksista päästään kohtuullisen nopeasti ja kohtuullisen hyvään hintaan eroon.

Meillä on tähän jonkinmoinen mahdollisuus. Nyt olemassa oleva, tosin vieläkin korkea, peruskorkokanta saa sijoittajat mieteliäiksi. Toisaalta, jos yhteiskuntaan kyetään luomaan talouskasvua enteilevä ilmapiiri, syntyy uutta toimeliaisuutta ja taloudellista virkeyttä, jonka seurauksena myös kiinteistömassat lähtevät liikkeelle, koska pankeilla on tällä hetkellä hyvin paljon likvidiä rahaa. Tosin se on tallettajien omaa, jotka kykenevät rahavirtojaan ohjaamaan.

Kun talousvaliokunnassa puhuttiin Spondasta ja muista, varsinkin Arsenalista, hyvin paljon, tultiin siihen tulokseen, että ohjeistus valiokuntatasolla on aika hankala kirjoittaa. Mutta henki on se, että mahdollisimman nopeasti pitäisi kyetä viemään realisointi loppuun, kuitenkin niin että valtion edut tulevat turvattua. Se on aika mielenkiintoinen yhtälö. Ammatti-ihmiset sen kyllä kykenevät toteuttamaan.

Arsenalilla on tällä hetkellä edelleen yritystointaa asiakkaina samoin yksityisiä asiakkaita. Tästä on seurauksena leimallisuus. Olisi pyrittävä välttämättä vakiinnuttamaan näiden asiakkaiden rahoitussuhteet niin, että ne voitaisiin siirtää vaikka toisen valtion pankin eli Postipankin asiakkaisiksi. Mutta korostan sitä, että Arsenalin asiakkaana yrityselämä on leimallista ja vaikeuttaa sen uudelleen elpymistä.

Silloin, kun päästään varsinaisesta pankkitoiminnasta Arsenalin kohdalla eroon, on myös hel-

pompi jatkaa nopeutettua alasajoa. Vapautuva pääoma kirjaantuisi tietenkin valtiolle tuloksi, ja koska kyseessä on miljardiluokkien omaisuusmassat, se myös vähentäisi velanoton tarvetta ja sitä kautta myös jatkossa koronmaksutarvetta.

Näistä kanteista on puhuttu, ja on tietenkin niin, että on asteikko, jonka mukaan talousrikoksista tuomitaan. Nyt käsitteillä olevat asiat ovat isomman luokan asioita. Pienemmähän ovat jo tällä hetkellä vanhentuneet, koska käsittelyruuhkat ovat olleet niin suuria, että ei siellä niin ihmeellisiä asioita enää varmaan uusia nouse pintaan.

Talousrikostutkimus tarvitsee lisää rahaa. Harmaa talous on kasvava tuotannonala tällä hetkellä. Kun pankkikriisi iski pintaan, olisi pitänyt jo voida talousrikostutkimuspuolelle lisätä merkittävästi resursseja. Mutta nyt on vahinko tapahtunut, ja sitä voidaan ainoastaan korjata sillä, että nyt kun talousrikollisuus kasvaa, nopeasti lisätään tutkintamäärärahoja.

Esimerkkinä ed. Pekkarinen puhui mallisäästöpankista. Ystäväni on mallioppilas liikenteessä, mutta kuitenkin niin, että kerran 50 kilometrin nopeusrajoitusalueella hänen autonsa karkasi 66:ta. Jälkeenpäin hän tutkiskeli omia papereitaan ja myös tätä uutta esitystä, joka nyt on liikenneministeriössä ja josta on kenties tulossa uusi sakotuskäytäntö. Hän totesi, että uuden käytännön jälkeen pääomatulot mukaan lukien, eli kun hän on rehellinen edelleen, hän joutuu maksamaan 330 000 markkaa sakkoa. Miettikää hyvät ihmiset! Kansa on ajettu maksamaan 80 miljardin markan laskua taloudellisesta sortumasta, ja pienestä liikenneriikkomuksesta voi saada yli 300 000 markan sakon. (Ed. Aittoniemi: Se on kokonaan eri asia!) — Se on kokonaan eri asia, ed. Aittoniemi, mutta suhteellisuudentajua!

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Vielä ihan muutama sana siitä taustasta, miksi Valtion vakuusrahastosta on nyt annettu tämä lainmuutos, joka on saanut talousvaliokunnan ja perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen lopullisen muotonsa ja on valmis tämän salin päätettäväksi.

Kyllähän tämä perustuu siihen ajatukseen, että hyvin vaikean pankkikriisin, joka tuli Suomeen ikään kuin lännestä, jos ajatellaan Pohjoismaita — Norjassa ensin, sitten Ruotsissa ja sitten Suomessa — kuitenkin kaikkein vaikeimmat ajat ovat ohi, ja nyt on ikään kuin valmiutta purkaa kriisinhoitoa varten aikanaan hyvin kiireisesti

perustettu organisaatio, joka on hallinnoinut pankkitukijärjestelmän ongelmia.

Se, miksi vakuusrahastolakia ei esitetä kokonaan kumottavaksi, mikä voisi olla toinen vaihtoehto, on puhtaasti se, että näin se jätetään uinumaan ikään kuin prinsessa ruususen unta ja varsinaiset hallintotoimet tehdään valtiovarainministeriössä valtioneuvoston alaisuudessa varautuen kuitenkin siihen, että meillä on edelleen olemassa tapa, jolla voidaan pankkijärjestelmässä mahdollisesti esiin tulevia ongelmia hoitaa.

Niinpä on mielestäni perusteltua se, että eduskunta on muuttanut hallituksen tekemää ehdotusta siltä osin, että se on ikään kuin vahvistanut Vakuusrahaston valtuuston asemaa. Kun se alkuperäisissä kaavailuissa oli ehkä enemmän neuvottelukunnan tuntuinen ja oloinen, se on nyt selvästi valtuusto, joka katsoo, valvoo ja päättää eduskunnan pankkitukiehtojen toteutumisen. Sillä tavoin se on mukana huolehtimassa siitä, että se suuri yhteiskunnallinen intressi, joka pankkitukeen on liittynyt, myös jälkisaatossa hyvin ja kunnolla loppuun saatetaan.

Tämä muutos mielestäni kuitenkin aiheuttaa hiukan pohdintaa suhteessa omaisuudenhoitoyhtiöihin, joista on puhuttu aika paljon. Olen puhujien kanssa samaa mieltä siitä, että omaisuudenhoitoyhtiöihin liittyy erittäin suuri yhteiskunnallinen intressi. Kysymyksen on valtavista kiinteistömassoista, aika monen yrittäjän kohtalosta. Siltä osin mielestäni tilanne on sellainen, että hallintoa ja toimintatapoja on arvioitava hyvin ripeästi tämän kevään kuluessa uudestaan.

Mielestäni täytyy myös ajatella kokonaisuutta. En esimerkiksi halua tässä yhteydessä sanoa, että omaisuudenhoitoyhtiöissä tulee olla nimenomaisesti parlamentaarisesti valitut hallintoneuvostot. Valtuuston, joka on Vakuusrahastossa, ja toisaalta valtioneuvoston ja eduskunnan tavat, joilla valvotaan omaisuudenhoitoyhtiöitten toimintaa ja saadaan tietoja niistä, kuitenkin yhteensovitetan siten, että toimivaltasuhteet ovat selkeät. Mutta lupaan kuitenkin, että tämän kevään kuluessa omaisuudenhoitoyhtiön hallintoa tarkastellaan uudelleen ja huolehditaan siitä, että suuren yhteiskunnallisen intressin vuoksi myös eduskunnalla ja poliittisilla päättäjillä on riittävät ja välttämättömät edellytykset seurata, mitä omaisuudenhoitoyhtiöissä tapahtuu.

Jo aiemmin Arsenalin osalta on tapahtunut sillä tavoin hallinnossa muutoksia, että kun Va-

kuusrahaston johtaja oli sen hallituksen puheenjohtajana, niin hallituksen asemaa on viime kevään jälkeen vahvistettu siten, että nykyisen omaisuudenhoitoyhtiön hallituksen puheenjohtajan on ikään kuin suuremmalla työpanoksella ajateltu seuraavan, miten omaisuudenhoitoyhtiön päätökset ja hallinto toimivat. Tietysti on mahdollista, että katsomme tämän hallituksen asemaa uudelleen.

On myös Arsenalin osalla tapahtunut muita asioita. Konsulttisopimuksissa havaittiin olevan aika paljon, voi sanoa, ei missään tapauksessa epäselvyyttä, mutta kuitenkin epämääräisyyttä toimeksiannoissa. Näitä on Arsenalin sisäisten ohjeitten kautta täsmennetty. Myös aika vaikeita, tulehtuneita henkilösuhteita on yritetty hoitaa sillä tavoin, että ne virkailijat tai toimihenkilöt, jotka ovat hoitaneet asioita ongelmayrityksen taikka ongelmaluottojen kanssa, on koetettu kuitenkin oikeudenkäyntivaiheessa vaihtaa, jotta voitaisiin vakuuttua siitä, että Arsenalin toiminta on puolueetonta ja tässä suhteessa julkisen vallan intressien mukaista.

Mutta epäilemättä nämä toimet ovat vain sellaisia, jotka kuuluvat muutointiin omaisuudenhoitoyhtiön hyvään hallinnontapaan, eivätkä vielä ole vastaus siihen, miten voimme huolehtia ensinnäkin omaisuudenhoitoyhtiöiden alasajon aikataulusta. Mielestäni tästä tulee hyvä mahdollisuus keskustella ja eduskunnankin lausua sanansa jo tämän kevään kuluessa paljon puhutun pankkitukea koskevan tiedonanto- tai selontekokeskustelun aikana. Olisi hyvä laatia alasajon aikataulu, niin kuin muissakin Pohjoismaissa on tehty, koska se pakottaa myös siihen, että ratkaisuja tehdään. Pelkästään sellainen ajattelu, että yhteiskunnan menetykset minimoitaisiin tai että aikataulu olisi aika epämääräinen, niin ei varmasti johda siihen, että ripeällä tavalla ryhdytään omaisuutta realisoimaan. Mikä tuo aikataulu on, siihen mielestäni kyllä eduskunnalla täytyy olla sanansa sanottavana.

Vielä lopuksi myös Spondasta sen verran, että kun aikanaan Skop ajautui yhteiskunnan haltuun, ei ollut, niin kuin hyvin muistamme, mitään sopivaa organisaatiota tai tapaa ottaa tällaista vastuuta. Niinpä Suomen Pankki muun puutteessa näin toimi. Tällä muutoksella ei ole suinkaan ajateltu Spondaan liittyviä järjestelyjä. Niillä ei ole kyllä mitään tekemistä Suomen Emu-valmistelun saatikka erm-kytkennän kanssa. Tämä on seurausta siitä, että Suomen Pankin tilintarkastajat ovat jo useaan otteeseen kiinnittäneet huomiota siihen, että nämä toiminnot ei-

vät kuulu Suomen Pankin tehtäviin ja niistä pitäisi päästä eroon. Lopullisen pontimen koko tälle järjestelylle antoi pankkivaltuuston kirjelmä, jonka johdosta ryhdyttiin nopeisiin lainsäädäntötoimiin.

Vielä lisäksi Spondasta ehkä sen verran, että kun Valtion vakuusrahastolaki liittyy lisäbudjettiin, se aiheutuu vain siitä, että osa Spondan omaisuudesta tulee siirtymään sillä tavoin valtiotavallan haltuun, että se merkitsee budjettijärjestelyitä. Minkälainen osa, se on vielä avoimena. Nyt on käyty läpi virkamiestyöryhmässä yhdessä Suomen Pankin kanssa sitä omaisuusmassaa, joka siellä on, niiden arvoja jne., ja mietitty järjestelyitä, jotka johtaisivat siihen, että Spondan osakkeet ja kiinteistöt, joista osa on aika hankaliakin, tulisivat sellaisiin paikkoihin hallinnoitaviksi, joissa niiden osalta on paras mahdollinen asiantuntemus.

Olen kovin iloinen, arvoisa puhemies, siitä, että pankkikriisistä voidaan puhua, niin kuin täällä monet puhujat ovat sanoneet, seestyneessä ilmapiirissä. Se on mielestäni hyvä asia tulevaisuutta silmällä pitäen, sillä vihdoinkin ja viimein on todellakin aika analysoida menneet ja varautua tulevaisuutta silmällä pitäen myös sellaisiin järjestelyihin, joilla yhteiskunnan eri toimijat voivat tietää, että tällaisia ongelmia ei enää synnyisi. Niitä on varmasti mahdotonta kokonaan estää, mutta joka tapauksessa riskien hallinnasta on kysymys ja riskien hallinnan rajojen määrittelyssä myös eduskunnalla täytyy olla painava sanansa sanottavana.

Ed. Bryggare (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on omaisuusyhtiöiden omaisuudesta väännetty peistä. Sen realisoinnista tulisi tehdä päätös nopeasti. On jopa vaadittu, että tulisi mukailla markkinahintoja. Ehkä markkinataloudessa näin tapahtuukin. Markkinahintahan on vain kaikki se, mitä kysyntä ja tarjonta saa aikaan. Nyt on kysymys niin suuressa omaisuusmassasta suhteessa tähän yhteiskuntaan, että mielestäni tässä tämä talousvaliokunnan lausunto pitää paikkansa. Meidän tulee olla maltillisia, mutta seurata markkinoita. Markkinat määräytyvät talouskehityksen mukaan. Jos me ryntäämme nyt pikaisesti määrittelemään ne tavat ja nopeudet, millä tällainen mittava massa myydään, niin se tulee aiheuttamaan tässä yhteiskunnassa niin valtavia markkinahäiriöitä, että olemme suuremmassa pulassa kuin uskomme. Toivon, että kun tiedonanto tai selonteko tulee, niin voimme siinä hyvin kriittisesti tutkia

näitä asioita, mutta muistaa sen, että markkinat todellakin toimivat sen mukaan, millä tavoin tarvaraa tarjotaan sinne ja mitkä on kysynnän ja tarjonnan lait, ja voimme toimia vastuullisesti. Vain pitkäaikaisella, tiukalla kuurilla voimme saada siitä omaisuusmassasta mahdollisimman suuren hyödyn, joka varmasti veronmaksajille on se tärkein etu, ja näin valtiontaloudellinen etu tulee myös parhaiten turvatuksi.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Onhan varsin sinisilmäistä uskoa, että niin Arsenal kuin vastaavat pyrkivät pääsemään omaisuudestaan eroon mahdollisimman pian. Samalla he lakkauttavat oman työpaikkansa. Olen kuullut, että Arsenal on tehnyt sopimuksia, jotka toteutuvat vasta 10 vuoden kuluttua. Nyt pitäisi puhalttaa peli poikki. Tulisi laittaa tarkka takaraja, johon mennessä yrityksistä tulee päästä eroon. Samalla tavalla pitäisi päättää, ettei enää esimerkiksi 1.4.1996 hyväksyttäisi mitään uusia kuluja pankkitukeen. Tunnen kaiken kaikkiaan suurta epäluottamusta näitä yhtiöitä kohtaan. Pankkien valvonta oli kaikkien osapuolien osalta täysin laiminlyöty. Nyt olisi viimeistään aika ryhdistäytyä. Samalla huomaankin, että niin ministeri Alho kuin ed. Salo ajattelivat näistä asioista aika lailla saman suuntaisesti, mutta, arvoisa puhemies, ehkä eduskunnassa saisikin olla useammin samaa mieltä kuin eri mieltä.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Aikaisemmin käytin asiasta puheenvuoron. Totean vielä, että mitä nopeammin Arsenal puretaan, sitä parempi yhteiskunnalle. Se on jo tässä vaiheessa mätämuna. Anteeksi tällainen ilmaisu, rouva puhemies, mutta se on kansankielessä yleisesti käytetty. En osoita sieltä rikolliseksi ketään sellaisenaan, mutta siellä on valtaosa henkilöstöä sellaista, jonka kuuluisi olla jossakin muualla kuin pankissa. Minä en tunne minkäänlaista luottamusta Arsenaliin. Olen hyvin paljon tutkinut ja keskustellut, tosin pienimuotoisesti, ihmisten kanssa, jotka ovat olleet Arsenalin kanssa ostotouhuissa. Se on ollut sen tyyppistä toimintaa, että sitä ei tapahdu missään sellaisilla markkinoilla, jossa toinen haluaa ostaa ja toinen myydä. Se on mafian väihtymistä, minä uskallan sen asian väittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

## 2) Hallituksen esitys asuntorahoituksen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys 8/1996 vp

Ympäristövaliokunnan mietintö 1/1996 vp

**P u h e m i e s :** Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 1.

### Keskustelu:

**Ed. K a u t t o :** Arvoisa puhemies! Taloudellinen lama ja työttömyys ovat voimakkaasti vaikuttaneet asuntotilanteeseen. Korkeat asuntojen hinnat, laina- ja asumiskustannukset ovat johtaneet monet taloyhtiöt ja asukkaat suuriin vaikeuksiin. Moni on menettänyt asuntonsa ja jäljelle ovat jääneet maksamattomat velat. Moni rakennusyritys on mennyt konkurssiin, asunto-kauppa ei käy eikä uusille omistusasunnoille ole kysyntää. Voimakkaan rakennemuutoksen seurauksena on ollut rakennusalan suurtyöttömyys, tyhjiä asuntoja, asuntokysynnän alueellinen eriytyminen sekä vuokra-asuntokysynnän voimakas kasvu läänien keskuskaupeungeissa ja asuntotajamissa. Kaikki myöntävät sen, että on ollut pakko lähteä etsimään uudenlaisia ratkaisuja niin valtiontaloudellisten syiden kuin asuntokysynnän johdosta.

Vaikka nyt käsiteltävänä olevaa lainsäädäntöesitystä on ympäristövaliokunnan mietinnössä arvosteltu siitä, että sen käsittely on jouduttu vetämään kohtuuttoman nopeasti eteenpäin, niin sinänsä on mielestäni hyvä, että hallitus on pystynyt tekemään nopeita esityksiä niin uustuotannon kuin peruskorjaustoiminnan osalta. Hallituksen viesti kentälle on selvä, se tukee niin rakentamista kuin peruskorjausta.

Keskustelun avasi voimakkaasti selvitysmies Rankin tekemä esitys, jossa oli monia hyviä lähtökohtia asuntosektorin uudistamiselle. Se oli kuitenkin selvitysmiehenkin toteamuksen mukaan omistusasunto- ja pankkipainotteinen eikä sinänsä pyrkinytkään olemaan kokonaisvaltainen ehdotus. Vastakkainasettelua ajavat halusivat luoda kuvaa, että nyt olisi kyseessä vanhan ja uuden maailman yhteentörmäys, aravaan ihastuneiden ja toisaalta vapaan markkinatalouden kannattajien taisto. Mielestäni kyseiset henkilöt eivät välttämättä tunne asuntosektoria ja sen problematiikkaa kokonaisuudessaan tai sitten he todella haluavat, että asuntopolitiikka olisi kokonaisuudessaan riippuvainen pelkästään mark-

kinoista eikä siihen olisi yhteiskunnallisella päätöksenteolla osaa eikä arpaa.

Olen edelleen sitä mieltä, että hallitus teki oikean ratkaisun, kun se päätti edelleen säilyttää aravalainoitettun vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotannon sekä omistusasunien osalta siirtymäajan vuoteen 1997. Korkotukilainoitushan on kuitenkin kaikkien halukkaiden käytettävissä ilman tarveharkintaa. Lisäksi jatkossa on mahdollisuus saada lainoitukseensa valtion takaus, jolloin henkilötakauksia ei enää tarvitse hakea. Aravalainoitus on myös valtiolle edullisempi kuin korkotukilainoitus. On myös muistettava, että nytkin laman aikana nimenomaan aravapohjainen vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotanto on lähes ainoana toiminut ja niiden osalta kysyntä on suurempaa kuin koskaan aiemmin. Mielestäni olisi ollut asuntotuotannon osalta tyhmänrohkeaa lähteä muuttamaan järjestelmää, joka näissäkin olosuhteissa on toiminut.

Niin ympäristövaliokunta kuin moni asian tuntijakin on epäillyt, että lakiesityksen vaikutukset eivät ole uudistuksen tavoitteisiin nähden riittävät. Tällä hetkellä on vaikea sanoa, mikä olisi riittävää, sillä ihmisten mielissä on myös tapahtunut perustavanlaisia käsitysmuutoksia. Työn ja toimeentulon epävarmuus on suurin este sille, että ihmiset olisivat halukkaita ottamaan lainaa ja sitoutumaan omistusasumisen riskeihin, vaikka heille kuinka vakuutettaisiin sen olevan tällä hetkellä edullinen ratkaisu. Valtion kannalta on myös muistettava se, että korkotukilainoituksessa on riskinsä, jotka saattavat langeda veronmaksajien hartaille tulevaisuudessaakin. Tästä on hankittu Ruotsissa karvaita kokemuksia.

Rakennusteollisuuden keskusliiton taholta on esitetty erityisesti arvostelua hinta- ja laatutason sekä kilpailuttamisvaatimusten osalta sillä perusteella, että kilpailu jo sinänsä takaisi asian. On muistettava, että rakentajia on kuitenkin monenlaisia. Tuskin siihen liittyvät riskit olisivat laman aikana mihinkään kadonneet. En tiedä, onko ollut tahatonta unohtamista vai ei sen huomioiminen, että niissä tapauksissa, joissa tontti on hankkeen perustajaosakkaana toimivan rakennuttajan tai rakentajan oma, ei urakkaa tarvitse kilpailuttaa ympäristöministeriön antamien rakennusmääräysten perusteella.

Tehty esitys on perusteltu myös siksi, että korkotukilainoitettuihin asunto-osakeyhtiöihin pääsevät osakkaiksi henkilöt, jotka voivat saada valtiontakauksen henkilökohtaiselle korkotuki-

lainalle, ja ne, jotka haluavat pysyä vielä ns. henkilökohtaisen aravalainoitusjärjestelmän piirissä. Mielestäni jo se, että kaikilla hakijoilla on mahdollisuus korkotukilainaan ilman tarveharkintaa, lisää ihmisten mahdollisuuksia. Uusi järjestelmä antaa mahdollisuuksia myös asukasrakenteeltaan nykyistä monipuolisempiin asuintaloihin.

Toinen arvostelua herättänyt kysymys on ollut se, ettei asunto-osakeyhtiöiden korkotukilainoille myönnetä valtion täytetakausta. Hallitus on perustellut esitystään sillä, että takauksen vaikutus korkotasoon jäisi luultavasti melko vähäiseksi, ja tällä on haluttu välttää myös valtion talousriskejä. Mielestäni tämä arvio on perusteltu ja on syytä katsoa, herääkö yleensä kansalaisten kiinnostus omistusasuntoihin. Minulla on itselläni se käsitys, että kiinnostus tulee jatkossakin pysymään hyvin hillityissä rajoissa. Tällä hetkellä kysyntää olisikin sellaisille rakennuttajille, jotka haluaisivat sijoittaa melko riskittömään vuokra- ja asumisoikeusasuntotuotantoon.

Yksittäisen lainansaajan osalta valiokunta teki yksimielisen muutoksen takausmaksun perimiseksi yhdellä kertaa lainannoston yhteydessä. Mielestäni sille oli hyvät ja järkeenkäyvämmät perustelut kuin mihin valtiovarainministeriö selityksillään pystyi.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintöön liittyy keskustan jättämä vastalause, jota haluan hieman kommentoida. Vastalauseessa kiinnitetään huomiota asuntorahaston jatkossa hupeneviin varoihin niin kuin myös valiokunnan kannanotossa. Tosin Emu-kriteerin sisällyttäminen tähänkin tuntuu hieman haetulta. Olen kuitenkin samaa mieltä siitä, että asuntorahaston talouskehitystä on seurattava. Rahaston kannalta on kuitenkin ollut positiivista se, että jatkossa rahaston korkotuotot jäävät rahaston omaan käyttöön. Pidän myös tärkeänä sitä, että koko rahaston rahoitusjärjestelmää on vielä jatkossakin syytä pohtia.

Keskusta kiinnitti huomiota myös korkotuen alueelliseen jakautumiseen. En näe tältä osin uhkia, sillä tällä hetkellä meillä on ongelmana nimenomaan se, että tuotantoa saataisiin liikkeelle siellä, missä on kysyntää, ja uskon sen hoitavan aluekohtaiset ongelmat. Päinvastoin meillä on menneiltä vuosilta kokemusta siitä, mihin aravalainojen aluepolitisoituminen johti. Sen seurauksena on tyhjiä asuntoja ja konkurssi-yhtiöitä paikkakunnilla, joilla sitä käytettiin työllisyys- eikä asuntopoliittisen tarpeen mu-

kaan. Aravamäärärahoja jäi myös käyttämättä, koska niitä ei aiemmin voitu ohjata järkevästi alueille, joilla niillä oli kysyntää.

Vastalauseen toteamus siitä, että menneiden vuosien asuntolainansaajat maksavat yhä korkeaa korkoa, on tosiaasia. Toisaalta ei voitane lähteä siitä, että lainaehdotja muutetaan aina silloin, kun korot alenevat, mutta ei tietenkään silloin, kun kävisi toisin päin. Vaikeuksissa olevien asuntolainansaajien ja asuntoyhtiöiden ongelmat ovat oma osa-alueensa, johon on etsittävä räätälöityjä ratkaisuja, sillä yleispätevät ratkaisut eivät tilannetta auttaisi.

Pidän selvittämisen arvoisena sitä, että lainanottajille myönnettävää 15 prosentin takauksen käyttöaluetta laajennettaisiin koskemaan uuden lainan ottamista eikä sitä rajattaisiin pelkästään kohteen hankintaan uudesta tai vanhasta asuntokannasta. Perustelen tätä selvittämistarvetta sillä, että pankkien vakuusvaatimus uusien lainojen osalta vaihtelee 60—80 prosentin välillä, joten takauksen avulla saavutettava vakuusarvon kasvu voisi mahdollistaa useammalle kotitaloudelle pankkien kilpailuttamisen ja siten paremmat lainaehdot. Lisäksi se voisi helpottaa nimenomaan niitä kotitalouksia, joilla on maksukykyä jäljellä, mutta vakuusarvon laskusta johtuen vanhan lainan muuttaminen nykyiselle korkotasolle ei ole mahdollista. Takauksen avulla kotitalouden käyttöön jäävä rahamäärä kasvaisi parempien lainaehtojen myötä ja kotitalous pystyisi kilpailuttamaan vanhan lainasalkkunsaa ja tasapainottamaan talouttaan. Tällöin vapautuvaa rahamäärää voitaisiin käyttää myös asunnon vaihtoon, mikäli lainan hoitoon alun perin käytetty lainamäärä ei ole maksukykyyn nähden ylimitoitettu. Olen pyytänyt, että tältä osin asiaa selvitetään ministeriössä.

Vastalauseessa on kiinnitetty huomiota myös Kuntaliiton lausunnon mukaisesti kuntien myöntämien lainojen valtiontakaukseen. Mielestäni on syytä selvittää, minkälaisia vaikeuksia kunnilla on ollut myöntämiensä lainojen osalta. On myös selvitettävä se, että kunnat eivät tällä keinolla synnyttäisi näennäistä asuntorakentamistarvetta, kun vastuu siirtyisi osaltaan valtiolle. Sinänsä pidän hyvänä sitä, että kunnat hankivat edelleen vanhasta asuinkannasta yksittäisiä asuntoja, eikä tälläkään hetkellä ole esteitä myöskään kokonaisten taloyhtiöiden hankintaan. Pidän tätä erittäin tärkeänä myös siksi, että se antaa kunnille mahdollisuuksia vaikuttaa talojen asukasrakenteeseen ja mahdollistaa ns. erityisryhmien asuntotarpeen huomioonottamisen

myös siirryttäessä laitospainotteisesta hoidosta avohoidon lisäämiseen.

Vastalauseessa kiinnitetään huomiota myös lähivuosina aravalainoituksen rajoituksista vapautuvien vuokrataloasuntojen säilymiseen vuokra-asuntoina. Jaan keskustan kanssa huolen asiasta. Aravarajoituksista vapautuvia vuokra-asuntoja on vuosina 1996—2000 73 000 ja vuosina 2001—2005 52 000 ja vuoteen 2015 mennessä yhteensä 163 100 asuntoa eli erittäin huomattava määrä. Merkittävin osa näistä on kuitenkin kuntien tai niiden omistamien yhtiöiden hallinnassa, mikä osaltaan helpottanee ongelmaa.

Asuntorahastossa on tehty asiasta laaja selvitys toimenpidevaihtoehtoihin. Asiaa käsitellään jälleen ensi maanantain kokouksessa, jolloin tehdään asiasta esitys ympäristöministeriölle. Pidän tarpeellisenä, että ministeriössä ryhdytään valmistelemaan pikaisesti asian vaatimia jatkotoimenpiteitä. En kuitenkaan kuulu siihen koulukuntaan, joka uskoo asian ratkeavan sillä, että rajoituksia jatkettaisiin lakiteitse, koska tässäkin yhteydessä maan eri osissa ja eri yhtiöissä on hyvin erilaisia ratkaisutarpeita.

Lakiesityksen yksi hyvä puoli on myös peruskorjausrakentamisen edistäminen, ja se tulee olemaan jatkossakin suuri haaste. Näen tarpeelliseksi, että myös sen osalta ministeriö valmistelee kokonaisuudessaan oman esityksensä, sillä se on ollut osa-alue, johon niin yhteiskunnan kuin omistajien taholta on kiinnitetty liian vähän huomiota. Suurena esteenä ovat edelleen niin taloyhtiöiden kuin omakotitalojen osalta rahoitusongelmat.

Arvoisa puhemies! Pahoittelen pitkähköä puheenvuoroani, mutta pidin tarpeellisenä hahmottaa asumisen kokonaistilannetta, sillä asuntosektorikaan ei ole hoidettavissa vain yksittäisillä lakiesityksillä tai toimenpiteillä, vaan sen eri osa-alueet on arvioitava sekä erikseen että yhdessä.

---

Ed. Aula merkitään läsnä olevaksi.

---

kokonaisuutena, mitä työmarkkinoilla tapahtuu, koska epätyyppiset työsuhteet lisääntyvät ja muuttohalukkuus pitää olla aina yllä, koska työpaikat voivat olla missä hyvänsä. Sen takia omistusasumismuotoa eivät monissa paikoissa ihmiset uskalla harrastaa, koska ei tiedä, saako myytyä taloansa. Koko asuntopolitiikkaa pitäisi tarkastella siltäkin näkökulmalta.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuunnella ed. Kauton puheenvuoroa. Haluankin kiittää häntä siitä, että hän käsiteli keskustan vastalauseita aika tavalla myönteisessä hengessä. Uskonkin, että jos valiokunnalla olisi ollut kunnolla aikaa käytettävissä lakiesityksen käsittelyyn, olisimme voineet löytää jopa yhteisen näkemyksen, joka olisi vienyt tarpeen tältä keskustan vastalauseelta. Mutta valitettavasti tärkeän asian läpivieminen noin viikon aikataulussa jättää kyllä sellaisia aukkoja, jotka eivät voi tuon ajan puitteissa täyttyä, ja sen vuoksi keskusta jätti vastalauseen tämän lain osalta.

Tämä laki aika tavalla pohjautuu selvitysmies Rankin ajatuksiin. Käsittääkseni Rankilla oli tarkoitus saada aikaan shokkivaikutus, jonka kautta suomalaiset olisivat tunteneet, että nyt asuntotuotannon käynnistämiseen satsataan sillä tavalla, että nyt kannattaa lähteä rakentamaan ja hankkimaan asuntoa. Mielestäni tämä esitys lakina ei enää tuo samanlaista shokkivaikutusta. Se on lieventynyt ja oikeastaan aikaisempiin järjestelmiin verrattuna ei tuo juurikaan valtavasti muutoksia olemassa olevaan tilanteeseen.

Asuntorahaston osalta me vastalauseessamme kiinnitimme huomiota siihen, millä tavalla sitten pitkällä tähtäimellä tämä järjestelmä toimii, millä tavalla varat riittävät Asuntorahastossa. Tulimme kyllä siihen tulokseen, että todennäköisesti Asuntorahasto ajautuu muutamien vuosien sisällä ongelmiin sen takia, että tämä uusi järjestelmä vie sieltä varat ja sitä kautta muodostuu ongelma siitä, millä tavalla katetaan siellä oleva tarve, ja toisaalta se vaarantaa myös jatkossa asuntotuotannon kehittämisen sieltä kautta.

Korkotuen osalta olimme sitä mieltä, että tässä suhdannetilanteessa se on kannatettava ja käyttökelpoinen tapa asuntomarkkinoiden elvyttämiseksi. On kuitenkin syytä huomata, että korkotukea ja aravalainoitusta vertailtaessa on osoittautunut korkotuen olevan pidemmän päälle valtiolle kalliimpaa eli nimenomaan täältä kautta ongelma myös rahastolle tulee.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kauto puheensa alussa totesi omistusasumisesta ja siitä, uskalletaanko yleensä lähteä hankkimaan omistusasunto. Minusta se on hyvin oleellinen kysymys sinällään koko asuntopolitiikkaa mietittäessä, koska sehän taas heijastuu yhteiskunnan muutoksesta

Lisäksi korkotukilainoituksesta puuttuvat asuntomarkkinoiden alueellista tasapuolisuutta vahvistavat elementit, jotka aikaisemmin aravalainoituksen osalta ovat olleet olemassa. Tähänkin asiaan kiinnitimme huomiota sillä tavalla, että olisi syytä tutkailla jatkossa sitä, kuinka tuki kohdistuu alueellisesti, koska kyllä me kaikesta huolimatta tarvitsemme rakentamista eri alueilla tasapuolisesti ympäri valtakunnan.

Mielestäni tämä uusi järjestelmä tuo myös ongelman olemassa olevien aravien osalta, lähinnä siellä olevan korkotason suhteen. Jatkossa on pystyttävä pohtimaan, millä tavalla voidaan kohtuullistaa sitä korkeaa korkoa, joka aravissa vallitsee. On todella tuhansia talouksia, joilla on aravalainaa, jonka korko on noin 10 prosenttia. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että pankit ovat omalta osaltaan alentamassa korkoja. Pankeista tulee tarjouksia melkein päivittäin, joissa tarjotaan koron tarkennuksia laina-asiakkaille. Niin myös aravan osalta on pystyttävä tutkailemaan, millä tavalla siellä tätä korkealle jäänyttä korkoa voitaisiin kohtuullistaa.

Myös otimme esille taloyhtiöiden vaikeudet. Aikanaan Holkerin hallituksen aikana luotiin aravalainojen yhtenäislainajärjestelmä, joka on osoittautunut varsin kohtalokkaaksi järjestelmäksi. Monet taloyhtiöt ovat ajautuneet pahoihin taloudellisiin vaikeuksiin. Tilanteen korjaamiseksi hallituksen on luotava järjestelmä, jolla vanhojen, vaikeuksissa olevien aravatalojen toiminta turvataan riittävällä tavalla. Jos tätä tarkennusta ei tule, meillä voi olla tällaisten talojen osalta edessä tilanne, että siellä ajaudutaan konkurssin kautta tilanteeseen, joka tuo ongelmia lisää.

Valtion takausten suhteen katsomme, että se on järjestelmänä ihan hyvä ja poistaa sen ongelman, joka tähän mennessä on ollut, eli yleensä henkilötakauksien etsimisen lainanottotilanteessa. Mutta tuossakin järjestelmässä takausten osalta olisi tutkittava myös sitä mahdollisuutta, että kuntien myöntämille lainoille voitaisiin taakaus myöntää.

Puutuimme myös korkotukeen vanhojen, yhteiskunnan tuella rakennettujen aravavuokratalojen omistajanvaihdostilanteissa. Tässä olimme sitä mieltä, että järjestelmällä on todennäköisesti tarkoitus saada vanhoja asuntoja kiertoon. Mutta onko tarpeellista kohdentaa korkotukea tuohon tilanteeseen, kun ajatellaan, että silloin on kysymys kyllä niin kohtuuhintaisista asunnoista, että todennäköisesti kauppa voisi käydä ilman korkotukea? Tällä hetkellähan ongelma kuitenkin

on siinä, että uusia asuntoja ei rakenneta sen takia, että niiden hinta suhteessa vanhoihin on niin paljon korkeampi, että kauppa ei käy.

Jääneiden ongelmien osalta tulemme kolmannessa käsittelyssä esittämään lausumia, jotka ovat esityksiä siitä, mihin pitäisi jatkossa kiinnittää huomiota. Ensimmäinen lausuma liittyy lähinnä aravalainoituksen turvaamiseksi tehtäviin toimenpiteisiin. Edellytämme hallitukselta toimenpiteitä tämän osalta. Toisessa lausumassa esitämme, että hallitus turvaa korkotukilainoituksen alueellisen tasapainaisuuden, eli myös tätä on seurattava ja katsottava, miten se alueellisesti toteutuu. Lisäksi tulemme esittämään lausuman, jossa edellytämme vanhojen, vaikeuksissa olevien aravatalojen toiminnan turvaamista jatkossa riittävällä tavalla, jotta voitaisiin välttää ne konkurssit, mitä todennäköisesti siellä olisi tulossa.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä alueellisesta jakotavasta, mihin ed. Koski puuttui. Tällä hetkellä tilanne esimerkiksi aravalainoituksen osalta on se, että monilla alueilla, jotka eivät ole todella kysyntapaikkakuntia, ei myöskään ole tarvetta araviin ja nykyisen järjestelmän puitteissa ollaan aivan järkevästi pystytty ohjaamaan määrärahoja sinne, missä on kysyntää. Uskon, että myös jatkossa, jos on tarvetta esimerkiksi omakotirakentamiseen tai tämän tyyppisiin ratkaisuihin pienemmilläkin paikkakunnilla, niin myös nämä tulevat saamaan osansa korkotukijärjestelmästä.

Sitten toinen asia, mihin haluaisin kiinnittää huomiota, on tarve vanhojen asuntojen ostamisesta ja kannattaako siihen antaa korkotukea. Myönnän, että nämä asunnot ovat todella edullisia tällä hetkellä ja niitä hankitaan. Erityisesti niitä hankkivat sellaiset, jotka haluavat näitä asuntoja sijoittamismielessä, eli he omistavat silloin useampia asuntoja ja käyttävät niitä vuokratarkoituksiin. Se on tietysti ihan okei sinänsä. Mutta toivon, että tämä korkotukilainoitujärjestelmä antaisi myös heikommissa asemassa oleville ja keskituloisille mahdollisuuden lähteä hankkimaan näitä asuntoja ja siten ehkä siirtyä pois vuokratuloasumisesta ja vapauttaa sitä vuokratuloasuntokantaa sitten muiden käyttöön.

Sosiaali- ja terveysministeri M ö n k ä r e : Arvoisa puhemies! En aio puuttua lain ensimmäiseen käsittelyyn sen kummemmin nyt tässä yhteydessä kuin todeta, että saatoinkin hyvin hyväksyä

sen, mitä valiokunta teki muutoksenaan, eli takausmaksun keräämiseen kerralla. Se oli minusta ihan mahdollinen toimenpide. Me olimme myös hallituksessa sitä jo mietineet.

Mutta ed. M. Kosken puheenvuoroon vain tavallaan tietona, että tänä päivänä hallitus on tehnyt esityksen vanhojen valtion lainojen korjauksen alentamisesta. Haluan myös muistuttaa siitä, että yhtenäislainan pääomittamisesta on jo luovuttu. Näihin toimenpiteisiin on kyllä jo ryhdytty täysin tietoisena siitä, että ympärillä oleva elämä on muuttunut ja näitä toimenpiteitä pitää tehdä. Nämä ovat olleet myös hallitusohjelmassa alun perin tavoitteina.

Ed. M. Koski (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielihyvällä totean, jos toimenpiteitä on tullut. Tämä myös korostaa sitä, kuinka tärkeää on lain käsittelyn osalta saada tarpeeksi aikaa lain käsittelylle. Nämä asiat varmasti olisi voitu aika pitkälle valiokunnassa käydä läpi, pohtia ja löytää yhteisiä näkemyksiä. Valitettavasti tuon ajan puitteissa, minkä jouduimme asiaa käsittelemään, näitä näkemyksiä ei voitu sovittaa yhteen kaikilta osin.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan vielä vanhojen aravien osalta todeta, että tällä hetkellä jo useat taloyhtiöt toimivat siten, että he tarvittaessa maksavat pois vanhoja aravalainoja, jos niitä on jäljellä ja ottavat sitten edullisempia pankkilainoja näiden tilalle. Se on yksi tekijä, joka on ollut edesauttamassa sitä, että tällä hetkellä asuntorahoituksessa on todella varoja ja sen lainanantomahdollisuudet ovat erittäin hyvät.

Ed. Lindén: Arvoisa puhemies! Asuntomarkkinoiden elpyminen vaatii nopeita ja toisaalta rohkeita ratkaisuja. Toimenpiteitä rakentamisen liikkeelle saattamiseksi tarvitaan. Suhdanteet muilla teollisuudenaloilla ovat olleet nousussa, mutta rakennusala on vuosittain näyttänyt yhä synkkeneviä lukuja. Rakennustoiminnan suhdannebarometri osoittaa alaspäin. Neljännes rakennusyrityksistä odottaa suhdanteiden edelleen heikkenevän. Työttömyys tällä sektorilla on korkein, keskimäärin noin 60 prosenttia. Työttömyysvaihtelut ovat vahvasti alueellisia.

Asuntorakentamiseen on esitetty kolme eri visiota. Jos Suomessa ei muuttoliikettä juurikaan esiinny, uusien asuntojen rakentamisen tarve on noin 20 000—25 000 vuodessa. Toisessa visiossa puhutaan kasvukeskuspolitiikasta, jossa ihmiset

hakeutuvat asumaan kasvaviin keskuksiin. Tämä aiheuttaa 25 000—35 000 uuden asunnon tarpeen vuosittain. Kolmannessa visiossa ihmiset muuttavat runsain joukoin pääkaupunkiseudulle, jolloin asuntoja tarvitaan vuosittain 30 000—40 000.

Toteutumassa oleva visio on ilmeisesti kaksoisvaihtoehto, joka merkitsee vahvojen kasvukeskusten syntymistä. Uusia asuntoja tarvitaan, mutta rakentaminen on lähes pysähdyksissä. Vaparaahoitteisia asuntoja ei rakenneta juuri ollenkaan. Liikkeelle lähtevät kohteet ovat valtaosalta arava- ja korkotukivuokra-asuntoja.

Asuntojen kysyntä on viime vuonna laskenut jo alle 18 000 asunnon, joista 16 500 asuntoa sijaitti omakotitaloissa. Vähennystä edellisestä vuodesta oli 9 000 asuntoa. Näin pieni aloitettujen asuntojen lukumäärä on rauhan aikana ollut viimeksi 30-luvun alkuvuosina. Asuntojen tarve ei kuitenkaan ole mihinkään kadonnut. Esimerkiksi Oulussa ja Rovaniemellä on historiansa pisimmät vuokra-asuntojonot. Rovaniemelläkin yli 1 000 jonottaa kaupungin vuokra-asuntoa.

Suomessa asutaan edelleen ahtaammin kuin muualla Pohjoismaissa tai Euroopassa yleensä. Asuntokuntien koko on pienentynyt ja niiden määrä on kasvussa. Yksidiöiden ja kaksidiöiden tarve on suuri. Asuntojen kysyntä on saatava liikkeelle. Yksi rakennusmies työmaalla tuo yhdestä kahteen työpaikkaa muuhun teollisuuteen ja palvelualalle.

Selvitysmies Ranki esitteli omat näkemyksensä suomalaisen asuntorahoituksen kehittämiseksi. Vastaanotto selvitysmiehen työhön oli hyvin innostunut. Hallitus on muovannut oman esityksensä asuntorahoituksen kehittämiseksi Rankin paperin pohjalta. Esitykset eivät ole yhtä rohkeita, mutta sisältävät tärkeitä periaatteellisia uudistuksia, joilla uskotaan asuntojen rakentamisen ja asuntojen vaihdon vilkastuvan.

Valtio lähtee takaamaan omistusasuntojen hankintaa. Tämä poistaa pääsääntöisesti henkilötakauksien tarpeen asuntokaupoissa. Tämä on tärkeä asia. Pankit hyväksyvät asunnon vakuusarvoksi noin 70 prosenttia asunnon hinnasta, jolloin on syntynyt vakuusvaje. Hullujen pankkivuosien ja monien ikävien esimerkkien jälkeen on usein ollut lähes mahdotonta löytää takaajaa asuntolainoille.

Laissa esitetään 15 prosentin säästöosuutta, jonka jälkeen valtiontakaus tulisi 20 prosentille lopusta hinnasta. Toivottavasti 15 prosentin oma säästöosuus ei tuo ylitsepääsemättömiä vaikeuksia niille perheille, jotka tällä hetkellä asuvat

vuokralla ja haluaisivat ostaa oman asunnon. 15 prosenttia kuulostaa pieneltä, mutta joissakin tilanteissa se voi olla aivan liikaa.

Hallitus esitti perittäväksi 0,5 prosentin takausmaksun, joka olisi maksettu kuutena ensimmäisenä vuotena vuosittain jäljellä olevasta takausmäärästä. Mielestäni takausmaksusta olisi kokonaan voitu luopua. Arvioitu tuotto kuudelta ensimmäiseltä vuodelta 1,5 miljardin takauskannasta oli noin 50 miljoonaa markkaa. Ei järin suuri summa. Ruotsin valtion maksamat tappiot saman kaltaisesta järjestelmästä kuitenkin lisäsivät paineita maksun säilyttämiseksi. Muistaa kuitenkin pitää, että Ruotsin järjestelmässä ovat mukana hullujen vuosien aikana myönnettyt lainat. Uskon, että olemme ottaneet opiksi ja tänä päivänä myönnettävät lainat ovat suhteellisen riskittömiä.

Valiokunta kuitenkin päätyi esittämään, että takausmaksu peritään kertamaksuna 1,5 prosenttia takauksen määrästä. Kertamaksu on järkevämpi tapa hoitaa asia kuin vuosittainen maksukäytäntö. Valtion takauksessa on tavoitteena myös asuntolainojen korkojen aleneminen. Pankkeille asuntoluototus on kohtuullisen riskitöntä tänä päivänä, erityisesti nyt, kun valtio tulee mukaan takaamaan ja omassäästöosuutta vaaditaan. Valitettavasti vain asiantuntijana kuultu Suomen Pankkiyhdistyksen edustaja oli hyvin skeptinen näin pienen takauksen vaikutukseen korkoja alentavasti.

Ensiasunnon hankkijoita halutaan myös lakipaketissa muistaa. Asuntosäästöpalkkiojärjestelmän eli as:n ennakkosäästöosuus alennetaan 20 prosentista 15 prosenttiin. Valiokunta edellyttää, että seurataan ratkaisun vaikutuksia aspauppoihin. Järjestelmä on ollut nuorille ensiasunnon hankkijoille tärkeä tuki yhteiskunnalta. Kun lainat olivat vielä sidottuja peruskorkoon, pankit olivat hyvin nihkeitä solmimaan uusia asp-sopimuksia. Jokunen vuosi sitten järjestelmää uudistettiin, mikä lisäsi asp-sopimusten syntymistä. Jos alennus ennakkosäästöosuuteen ei vilkastuta asuntojen hankintaa, on syytä harkita ennakkosäästöosuuden laskemista 10 prosenttiin.

Lakipakettiin kuuluu myös esitys asunto-osakeyhtiöalojen korkotuesta. Tämän tavoitteena on elvyttää uudisrakentamista ja peruskorjaamista. Tärkeä päämäärä on myös alentaa asunto-osakeyhtiöiden rahoituskustannuksia maksamalla yhtiölainoille korkotukea. Asunto-osakeyhtiöaloille myönnettävistä lainoista odotetaan myös perittävän henkilökohtaisia asuntolainoja

alempaa korkomarginaalia, mikä alentaisi asu-  
miskustannuksia. Korkotukilainojen myöntäminen tulee olla joustavaa, turhaa byrokratiaa tulee välttää. Toisin kuin ed. Kautto uskon, että kilpailu pitää huolen asuntotuotannon laadusta ja hintatasosta. Myös rakentamisen hullut vuodet ovat takanapäin. Asuntorahaston päätöksen korkotuesta on tapahduttava nopeasti ja joustavasti.

Uudistusesitykset maksetaan Valtion asuntorahaston varoista. Rahoittaminen siirtyy näin valtion talousarviosta Asuntorahastolle. Ratkaisu on tärkeä linjaveto. Asuntorahaston varat on tarkoitettu käytettäväksi vain asuntorahoituksen tukemiseen. Tämä on vielä voimassa olevan lain selvä linjaus, josta uudessakin laissa tulee pitää kiinni. Nämä lakimuutokset lisäävät Asuntorahaston menoja vuonna 96 vajaat 800 miljoonaa markkaa. Valiokunta edellytti mietinnössään, että hallitus selvittää, miten Asuntorahaston toiminta aiotaan tulevaisuudessa turvata.

Arvoisa puhemies! Eduskunnan tulee seurata tarkkaan näiden lakiesitysten vaikutusta asuntomarkkinoihin. Jos näyttää, että lait eivät ole riittäviä elvyttämään asuntotuotantoa tulee hallituksen ryhtyä toimenpiteisiin. Suomalainen asuntopolitiikka ei ole kestäväällä pohjalla, jos emme nopeasti saa asuntorakentamista liikkeelle. Rakennusteollisuuden karmaisevat työttömyysluvut kaipaavat myös parempaa tulevaisuudennäkymää.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Lindénin kanssa samaa mieltä siitä, että joillekin tämä 15 prosentin omarahoitusosuus saattaa olla liikaa. Toisaalta ne kokemukset, mitä saatiin hulluina vuosina, jolloin ihmiset todella ottivat lainaa niin paljon, että vaikka olisi kuinka laskenut, niin heillä ei ollut mitään realistisia mahdollisuuksia selvittää, ei minäkään näköisellä palkkatasolla, ottamistaan lainoista. Pidän hyvänä myös sitä, että ihmiset joutuvat jatkossakin hyvin tarkkaan harkitsemaan kestääkö heidän tulevaisuutensa myös lainojen maksamisen. Sama mielestäni koskee myös pankkeja. Niidenkin osalta meillä on vähemmän mukavia näyttöjä siitä, mikä on ollut pankkien vastuullisuus hoitaa asioita. Uskon, että samantapaisia tunareita kuin löytyi ennen saattaa löytyä myös jatkossa.

Mitä tulee asp-lainan osuuteen ja nuorten in-  
nostumiseen asiasta, niin valitettavasti pelkään, että juuri nuorten ihmisten kohdalla sitoutuminen asunnon omistamiseen tulee olemaan vielä

vaikeampaa kuin vanhempien ikäluokkien osalta. Heillä on paljon suuremmat riskit siitä, mistä löytyy työtä, kuinka usein joutuu vaihtamaan paikkakuntaa jne. Minusta täytyy sen pohjalta, mitä uuden lakimuutoksen 15 prosenttia antaa kokemuksia, tehdä johtopäätökset ja katsoa, onko syytä panostaa yhä enemmän asumisoikeus- ja vuokra-asuntotuotantoon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. Isohookana - Asunmaa: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen lisätalousarvioesitykseen liittyvä ehdotus asuntorahoituksen uudelleenjärjestelyksi on tehty pääasiassa kahta tarkoitusta varten. Esityksellä pyritään ensinnäkin siihen, että myös vapaarahoitteisten omistus-asuntojen rahoitus saataisiin lainansaajalle edulliseksi ja vakaaksi, ja toiseksi tällä esityksellä uskotaan asuntojen kysynnän ja asuntokaupan piristymiseen.

Valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen perusteella voi todeta, etteivät hallituksen esitykset johda mitä todennäköisimmin toivottuihin tuloksiin. Asuntojen rakentaminen ja asuntokauppa ovat riippuvaisia ennen kaikkea yleisestä ilmapiiristä, joka on edelleen hyvin epävakaa. Kun ihmiset eivät tiedä, miltä lähitulevaisuuskaan näyttää, ei suuriin investointeihin, joita asunnon hankkiminen yksityisen ihmisen kannalta on, ole halua.

Epävarmuutta lisää edelleen maamme heikko työllisyystilanne. Varmuutta työpaikan pysyvyydestä ihmisillä ei ole riittävästi. Näin ollen sitoutuminen pitkiin lainojen maksukausiin tuntuu riskiltä, jota ei haluta ottaa, vaikka valtio nyt olisikin tiettyyn määrään saakka takaajana. Epävakautta lisää vielä sekin, etteivät ihmiset nykyään enää luota siihenkään, että eduskunnassa säädetyt lait olisivat pysyviä, toisin sanoen niin pitkään kestäviä, että esimerkiksi laina saataisiin maksetuksi.

Asuntorakentaminen ja etenkin peruskorjaus on ongelmallista myös korkeiden työvoimakustannusten takia. Koko rakennustoiminnan elpyminen meillä on siten hyvin merkittävässä määrin sidoksissa hallituksen talous- ja työllisyyspolitiikkaan, miksei myös veropolitiikkaan. Kun hallitus ei ole tähän saakka ollut kiinnostunut laajamittaisesta rakenteellisesta uudistustyöstä, saa myös rakentamisen todellinen elpyminen

odotuttaa. Tämä on tietenkin valitettavaa, sillä kuten on jo puheenvuoroissa tullut esille, maamme asuntotuotanto on painunut harvinaisen alas. Näin siitäkin huolimatta, että kustannuskehitys puolestaan on viime vuosina ollut rauhallista eivätkä ennusteet näytä yhtään valoisimmilta. Tämän päivän Etlan suhdanne-ennustekaani ei liioin tuo valoa.

Täytyy kuitenkin todeta, että hallituksen esitys on joka tapauksessa yritys ja varsin merkittävä yritys muuttaa nykykäytäntöä. Näistä syistä huolelliseen käsittelyyn valiokunnassa olisi siten pitänyt olla riittävästi aikaa ja myös siihen pohdintaan, johon ed. Lindén puheenvuoronsa loppupuolella puuttui, eli jos nämä hallituksen keinot ovat riittämättömiä, mitkä ovat seuraavat toimenpiteet. Näistähän valiokunnan mietinnössä ei nyt ole liioin suuntaviivoja esitetty. Tämä johtuu varmasti siitä, että hallituksessa päätettiin niukasta valiokuntakäsittelystä, ja vaikka valiokunnan puheenjohtaja valiokunnassa avoimesti arvosteli tätä lain käsittelytapaa, hän ei kuitenkaan yrittänyt tiettävästi vaikuttaa siihen, että ehdotus olisi saanut asiallisen käsittelyn valiokunnassa. Uskon kuitenkin itse valiokunnan jäsenenä, että valiokunnalla olisi ollut haluja käsitellä tässä yhteydessä laajamittaisestikin asuntopolitiikkaa. Ympäristövaliokuntahan on nimittäin ollut tämän kevään täysin alityöllistetty.

Tällainen käytäntö, johon valiokunnassa nyt jouduttiin, on mielestäni jälleen yksi esimerkki siitä, miten me itse eduskunnassa halvennamme omaa työtämme. Jos tämän tyyppinen käytäntö yleistyy, se on omiaan viemään edelleen eduskunnalta arvovaltaa pois. Meidän täytyy muistaa, että eduskunta on lainsäädäntöelin, joka myös tavallisesti päättää lain voimaantuloajankohdastakin. Sitäkään ei tee hallitus.

Arvoisa puhemies! Kuten valiokunnan mietinnöstä näkyy, valiokunta on sentään ehtinyt tehdä yhden ja mielestäni ihan tarpeellisen muutoksen hallituksen esitykseen, kun takausmaksuperintä nyt esitetään kertamaksuksi. Olen samaa mieltä kuin edellinen puhuja siitä, että tästä maksusta olisi voitu luopua ihan kokonaan. Sillä ei niin suurta merkitystä valtiontalouden kannalta ole.

Haluan nostaa esille muutaman näkökohdan, ensinnäkin sen, että vanhojen asuntojen hankinta on usein yhtä kannatettavaa kuin uusienkin rakentaminen. Tämän vuoksi olisi ollut perusteltua, että valtion takaus ulotettaisiin myös näitä rahoitaviin lainoihin kuten myös kuntien yksityisille henkilöille myöntämiin lainoihin aivan

tasapuolisuussyistäkin. Hallitus ei näin halua tehdä. Kuitenkin vanhojen asuntojen korkotuen laajempi käyttö vilkastuttaisi asuntokauppaa. Jos se myönnettäisiin sosiaalisiin perustein, se varmasti helpottaisi myös pienituloisten ja vähävaraisten henkilöiden ja perheiden ensimmäisen asunnon, pääasiallisen asunnon hankintaa eikä olisi mikään sijoitusasuntovaihtoehto. Valtiontakaustajärjestely on aivan perusteltu. Meillä on itse kullakin riittävästi surkeita esimerkkejä siitä, mitä voi tapahtua henkilötakaustajärjestelmän takia.

Asunto-osakeyhtiöille on nyt tulossa korkotuki mutta ei lainkaan valtion takausta. Asiantuntijat ovat kuitenkin esittäneet perusteltuja epäilyjä siitä, ettei korkotuki yksin riitä saamaan uudisrakentamista liikkeelle. Erityisesti rahoittajan kannalta valtion takaus auttaisi hankkeiden toteutumista. Varsinkin pienissä asunto-osakeyhtiöissä nyt asunnon ostajalle tulee riskiä, ehkä liikaakin riskiä, jos usea osakas on maksukyvytön ja yhtiölaina on täysimääräinen 40 prosenttia kustannuksista.

Asunto-olojen kehittäminen on meillä Suomessa jo pitkään ollut kietoutuneena varsin monimutkaiseen lainsäädäntöviidakkoon. Nyt näyttäisi siltä, että päävastuulliseksi rahoittajaksi olisi tulossa Asuntorahasto, ja jollei valtio puutu tähän rahoitusjärjestelmään, se tulee olemaan ongelmallinen. Uskon, että tämä ongelma voidaan ja on tahtoakin ratkaista jo etukäteen, ettei rahapulaan päädytä. Hyvä asia on se, että säännöksiä nyt vihdoin ryhdytään yksinkertaistamaan. Hallituksella on siis aivan oikea suunta, ja tästä haluan antaa vilpittömän tunnustuksen ministeri Mönkäreelle, joka äskenkin totesi jo, mitä muutoksia, uudistuksia tänään on jo asuntopoliitiikan saralla tehty.

Samoin pidän hyvänä sitä, että hallitus vihdoin yrittää edistää myös asuntojen peruskorjausta. Kun hallitus rakentaa tulevaisuuden asuntopoliittikkaa tästä eteenpäin, olisi toivottavaa, että asuntojen peruskorjausmomentti saisi edelleen painoarvoa. Tämä on hyvin tärkeä monessakin mielessä.

Samoin pidän tärkeänä vuokra-asuntotuotannosta huolehtimista kaikkialla Suomessa, sillä itse uskon, että tämä asumisen muoto on paitsi välttämätön myös nyt ja tulevaisuudessa yhä useampien mielestä asumisen eri muodoista sovelia.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen ed. Isohookana-Asunmaan

kanssa samaa mieltä siitä, että valitettavasti käsittelyaika valiokunnassa jäi lyhyeksi, ja kun valiokunnan jäsenissä on paljon aivan uusia kansanedustajia, olisi tarvittu enemmän aikaa. Mutta sitä en allekirjoita, ettei valiokuntakäsittely olisi ollut asiallista. Minusta se oli hyvin asiallista, ja siitä kiitos oppositiollekin.

Yhteen asiaan hänen puheessaan haluaisin kiinnittää huomiota. En tiedä, onko tässä nyt väärinkäsitys hänellä. Tällä hetkellä valtion tukemia korkotukilainoja voidaan hakea myös siihen tarkoitukseen, että asunto hankitaan vanhasta olemassa olevasta asuntokannasta. Siis tämä ei koske vain niitä asuntoja, jotka ovat uusia ja valmistuvia, vaan nimenomaan myös vanhoja.

Mitä tulee jatkotoimenpiteisiin, uskon, että yhtenä meidän tehtävänämmä tulee olemaan myös valiokunnassa miettiä sitä, miten voidaan edesauttaa jatkossa asumisoikeus- ja vuokra-asuntotuotannon kehittämistä ja sitä, että niitä rakentuisi siten, että ei tulisi yksittäisiä kortteleita, jotka käsittävät vain näitä asuntoja, vaan että nimenomaan myös niin sanotusti hyvillä, kovilla paikoilla olevia tontteja saataisiin kyseiseen tarkoitukseen.

Ed. K i v i n i e m i : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitystä asuntorahoituksen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi on odotettu jo jonkin aikaa. Tämä siksi, että lain hyvä tavoite eli asuntojen kysynnän ja asuntokaupan lisääminen on välttämätöntä rakennussektorin työllisyyden edistämiseksi ja koko alan sekä myös koko kansantalouden elvyttämiseksi. Asuntomarkkinoiden toimintaedellytysten ratkaiseva parantaminen on kuitenkin jäänyt hallitukselta tähän saakka lähinnä puheiden tasolle. Tämä esitys on toki askel eteenpäin, mutta tämänkään lakiesityksen hyväksyminen ei valitettavasti tuo riittävästi vastinetta alan toimivuuden parantamispuheille.

Lakiesityksessähän esitetään omistusasuntolainoille 20 prosentin valtion takausta. Takauksien myöntämiselle on perusteita. Luottolaitokset ovat laman myötä kiristäneet vakuusvaatimuksiaan. Käytännössä asunnon ostaja ei ole voinut enää saada koko kauppahintaa lainoitettua antamalla vakuudeksi ainoastaan ostettavan asunnon. Osatakaus auttaa lähinnä ensiasunnon hankkijoita, joilla asunnon vakuusarvo ei riitä tarvittavaan luottoon. Takauksesta on apua myös asunnon vaihtajille, jotka ovat hankkineet edellisen asuntonsa korkeiden asuntohintojen aikana, ja vaikka aikaisemmin otettua lainaa on

koko ajan lyhennetty, jäljellä oleva lainamäärä saattaa ylittää asunnon myyntihinnan.

Valiokunnan kuulemat asiantuntijat olivat sitä mieltä, että henkilötakaus toki vähentää taakusten tarvetta. Lain tavoitteet korkotason alenemisesta ja siten asuntokaupan kiihdyttämisestä eivät kuitenkaan saaneet läheskään yksimielistä tukea. Koska osatakaus vähentää pankin vakavaraisuusvaadetta vain 20 prosentilla, ei pankin korkomarginaalia alentavaa vaikutusta merkittävästi synny. Esitys ei myöskään sisällä muita pankin myöntämän luoton hintaa alentavia muutoksia, joten asuntolainat tuskin tulevat kovin paljon aikaisempaa houkuttelevammiksi. Hallituksen esitys on siis valitettavan kaukana Rankin selvityksen esityksen nostattamasta optimismista.

Asuntojen kysynnän vähäisyyden taustalla, kuten on jo moneen otteeseen todettu, on taakajien puutetta keskeisemmin yleinen epävarmuus talouden kehityksestä. Asuntojen kysyntä on laskenut viime vuonna jo alle 18 000 asunnon. Vähennystä edellisestä vuodesta oli 9 000 asuntoa. Kysynnän kehityssuunta on edelleen laskeva. Ei siis ihme, että tällaisia lakiesityksiä odotetaan, mutta epävarmuus on osaltaan merkki siitä, etteivät hallituksen pyrkimykset epävarmuuden vähentämiseen talouspolitiikallaan ole onnistuneet. Työttömyys ei ole vähentynyt riittävästi, ja talouskasvun ripeä tahti on vaihtunut maltilliseen bkt:n kasvuun. Ei ihme, ettei vielääkään juuri kukaan uskalla toimia asuntomarkkinoilla.

Hallituksen esityksen toinen olennainen kohta on korkotuen myöntäminen asunto-osakeyhtiötalon rakentamiseen ja peruskorjaukseen. Esityksen tavoitteena on alentaa asuntojen myyntihintaa ja tällä tavoin madaltaa kynnystä omaan asuntoon. Tukea voidaan käyttää myös perusparantamiseen, mikä on oikein hyvä asia. Esityksen osalta kysymyksen voi tehdä siitä, tapahtuuko hintojen alennus todella vai vain teoriassa. Alun perinhan asunto-osakeyhtiöillekin kaavailtiin korkotuen lisäksi myös täytetakausta. Valiokunnankin mietinnössä epäillään, että takauksella olisi huomattavaa merkitystä rahoituksen järjestymisessä, ja tämän myös monet asiantuntijat totesivat.

Arvoisa puhemies! Jos kommentit hallituksen esityksen osalta haluaa tiivistää yhteen lauseeseen, se kuuluu: oikean suuntaista mutta riittämätöntä. Kaikki järkevät uudistukset, joilla lisätään asuntomarkkinoiden toimivuutta, ovat keskustan näkökulmasta kannatettavia. Tämän uu-

distuksen osalta täysin varauksetonta kannatusta on kuitenkin vaikea antaa Asuntorahastoa koskevan lain muuttamisesta. Hallitushan esittää, että aravalainojen maksamisen lisäksi Asuntorahaston vastuulle siirretään vanhojen ja uusien korkotukilainojen korkotuet ja mahdolliset asuntolainoihin liittyvistä valtiovarainvastuista aiheutuvat korvaukset jo vuonna 1996. Tämä merkitsee huomattavaa velvoitteiden lisäystä Asuntorahastolle. Asuntorahaston menot lisääntyvät jo tänä vuonna vajaat 800 miljoonaa markkaa ja ensi vuonna hieman yli miljardin.

Kysymys on erittäin merkittävästä periaatteellisesta muutoksesta, joka tehdään ilman suurempaa julkista keskustelua. On hyväksyttävää, että maamme vaikeassa taloustilanteessa otetaan Asuntorahastoon kertynyttä pääomaa budjettitalouden kautta ohjattavaksi. Puskureiden käyttö suhdanteissa on järkevää. Muutos johtaa kuitenkin pitkällä tähtäimellä koko aravajärjestelmän vaarantumiseen. Tästä puolestaan on seurauksena sosiaalisen asuntotuotannon heikkeneminen. Onko tässä kyse paluusta perinteiseen lyhytnäköiseen jakopolitiikkaan? Hallituksen onkin sekä keskustan vastalauseen että valiokunnan vaatimusten mukaisesti selvitettävä Asuntorahaston tulevaisuus ja rahoitusongelmat ja myös aravalainoituksen turvaaminen.

Lopuksi haluan yhtyä usean edustajan taholta esitettyyn kritiikkiin esityksen käsittelyn aika-aulusta. Eduskunnalla on oltava riittävästi aikaa lakiehdotusten käsittelyyn. Jos lait on sidottu johonkin tiettyyn voimaantulopäivämäärään, esitykset on siitä huolimatta annettava eduskunnalle ajoissa. Erityisesti ed. Isohookana-Asunmaan ja ed. Kauton käymään keskusteluun siitä, että laajaan keskusteluun valiokunnassa olisi ollut tarvetta, voi täysin yhtyä, nimenomaan meidän uusien kansanedustajien kannalta ja toki myös vanhempien. Tämän asian tekee kieltämättä hieman ironiseksi se, ettei ympäristövaliokunnalla ole ollut koko keväänä kyseessä olevan lain lisäksi juuri muuta käsiteltävää. Sitten, kun esitys vihdoinkin tulee, sekin pitää käsitellä hiukan yli viikossa. Tässä yhteydessä voikin ihmetellä sitä, ettei ympäristövaliokunnan alaan kuuluvia lakiesityksiä erityisesti ministeri Haaviston toimesta ole valiokuntaan lupauksista huolimatta vielä kuulunut.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan todeta ed. Kiviniemelle, että aivan oikein oppositiokansanedustajan tulee

aina sanoakin, jos on suurin piirtein samaa mieltä, että ainakin oikean suuntaista, mutta riittämätöntä.

Mitä tulee Aran velvoitteisiin ja niiden lisääntymiseen, sitähan tämä lakipaketti todella tekee. Niin kuin sanoin omassa puheenvuorossani, siihen on syytä kiinnittää huomiota. Mutta sen kiistan, että tässä olisi tarkoitus mennä nyt johonkin lyhytnäköiseen politiikkaan. Päävastoin vakavasti yritetään hakea pitkäjänteisyyttä asuntopolitiikkaan toisin kuin viime kaudella tapahtui, jolloin jouduttiin tekemään erittäin äkkinäisiä toimenpiteitä ja siten saatiin lisättyä sitä keikahtelua, mikä sekä asuntotuotannon että peruskorjauksen osalta oli.

Toinen tekijä, mitä haluan korostaa, on se, että pidän tärkeänä, että jatkossakin taataan se, että yhteiskunnallisella päätöksenteolla voidaan vaikuttaa asumiseen ja sen kustannuksiin, niin kuin kaikissa länsimaissa tapahtuu.

Ed. K a r p i o : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys asuntorahoituksen kehittämiseksi on osaltaan hyvä pyrkimys vilkastuttaa asunto-kauppaa ja saada myös vapaarahoitteinen asuntotuotanto taas liikkeelle. Myös valiokunta pitää asumis- ja työllisyyspoliittista syistä tärkeänä asuntojen kysynnän ja rakentamisen elvyttämistä. Aloitettiinhan vuonna 95 vain alle 20 000 asunnon rakentaminen, joista vapaarahoitteisten asuntojen osuus oli vain noin puolet. Myöskään näkymät tälle vuodelle eivät lupaa paljoakaan parempaa.

Hallitus uskoo nyt toivehikkaasti, että esitetty valtiontakaus koskisi huomattavaa määrää tehtäviä asuntokauppoja ja toisaalta aikaansaisi noin 2 000 uuden vapaarahoitteisen asunnon rakentamistyöt. Pohjana esitykselle on tässä ollut selvitysmies Rankin komiteaselvitys, mitä myöskin monet keskeiset ministerit asettuivat näyttävästi tukemaan. On tosin nyt todettava, että hallituksen esitys on alkuperäiseen komiteanmietintöön verrattuna hyvinkin voimakkaasti riisuttu malli, kun siitä on jätetty myöskin ehdotukset pankkien sisällä olevista asuntopankeista pois. Tätähän pankit hyvin voimakkaasti tukivat. En ota nyt siihen kantaa, olisiko se ollut kuinka mielekästä toteuttaa.

Tuleeko tämä esitys elvyttämään asuntotuotantoa, niin kuin me kaikki toivomme, ei suinkaan ole varmaa. Oletan, että ennakoitu 2 000 uuden asunnon rakentaminen on hyvinkin optimistinen arvio silläkin perusteella, että tällä hetkellä vielä uusien asuntojen hinnoissa on liiankin

suuri ero verrattuna vanhojen asuntojen hintoihin.

Esityksessä on toki paljon hyvää, kuten esimerkiksi valtiontakauksen hakumenettelyn joustavuus. Mutta parannuksia joudumme varmasti vielä tulevaisuudessa tekemään lakiin, sillä myöskin asiantuntijat katsovat, etteivät tehdyt esitykset ole kuitenkaan riittäviä uuden asuntotuotannon riittävälle elvyttämiseksi. Vaadittava 15 prosentin omarahoitusosuus, vaikka se onkin parannus entiseen verrattuna, on kuitenkin monissa tapauksissa liian korkea. Ed. Kautto totesi äsken varsin perustellusti vastauspuheenvuorossaan, mitä uhkatekijöitä saattaa myöskin tulla, mikäli omarahoitusosuus poistetaan tai se tulee kovinkin alhaiseksi.

Edelleen voidaan kysyä, onko tässä tilanteessa nyt valtion mielekästä periä antamalleen takaukselle takausmaksu. Vaikka se ei kovin korkea olekaan, saattaa se kuitenkin olla eräänä esteenä tämän hyvän lakiesityksen toteutumiselle.

Ed. H o l o p a i n e n : Arvoisa puhemies! Lyhyesti täältä paikalta. Vaikka valiokuntakäsittely hallituksen lakiesityksen yhteydessä olikin tosi vauhdikas ja tietenkin uutena ihmisenä oli erittäin vaikeaa olla siinä mukana, uskon, että kumminkin hallituksen esitys tahtoo edistää asunto- ja yleensäkin rakentamistuotantoa ja sen elpymistä. Onko vaikutus sitten kovin suuri, jää nähtäväksi tulevaisuudessa. Tätähän valiokunnassa hieman epäiltiin. Uskon kuitenkin, että lain vaikutus paranee sitä mukaa kun hallituksen tavoite työllisyyden puolittamisesta lähenee toteutumistaan.

Ydinkysymys, se, miksi tänä päivänä ei rakenneta, niin kuin täällä on tullut useaan otteeseen mainittua, on työttömyys. Tilapäiset työsuhteet, epävarmuus työstä, epävarmuus kotipaikkakunnasta, mikä se ehkä huomenna tai vuoden päästä on, ei uskalleta investoida ja joutua velkavankuuteen, koska on huonoja kokemuksia menneiltä vuosilta. Tämä luo jopa ylivarovaisuutta.

Mielestäni tuo valtion rajallinen takaus on erittäin hyvä. Se vapauttaa henkilötakauksia, eikä tänä päivänä kovin helppo henkilötakauksia ole saadakaan, sillä nämä kokemukset viime vuosien ajalta ovat riittävän hyvät. On turvallisempaa asua vuokra-asunnossa niin kauan kunnes uskoo olevan viisasta hankkia asunnon ja uskoo myöskin saavansa sen maksetuksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ajateltiin, että tämä laki, kun se on täällä käsittelys-

sä, aiheuttaa sen, että asuntokauppa pysähtyy maassa vallan tätä anteliasta lakia odoteltaessa. Ehkä tätä taustaa vasten. Tämä on taannehtivaakin, toisin sanoen pyrittiin vaikuttamaan siihen, että tämän käsittely täällä ei jarruttaisi asuntokauppaa, vaan asuntokauppa kulkisi niin kuin ennenkin ja ne kaupat ja lainasopimukset, jotka tämän vuoden puolella on tehty, tulisivat lainpiiriin.

Siitä huolimatta ja juuri tästä johtuenkin lain nopea käsittely oli perusteltua. Tämä laki on tässä mielessä varsin erikoislaatuinen. Sellaiseen lailla ei ollut mitään merkitystä asuntokaupan piristymiseen. Tämä on ihan täysin merkityksetön tai sitten merkitys on niin marginaalinen, että sillä ei ole mitään yhteiskunnallista merkitystä. En ryhdy siihen sen enempää paneutumaan iltamyöhällä, totean vain valitettavasti ja totta kai toivon, että sillä olisi merkitystä. Ei tässä yhteiskunnassa kukaan poliittisistakaan syistä ajattele päinvastoin.

Pari asiaa tässä laissa on ja niihin haluaisin puuttua. Ensinnäkin lain pykälässä selkeästi sanotaan, että kysymys on omaan käyttöön tulevasta asunnosta. Hallituksen esityksen perusteissa kuitenkin todetaan, että tällaisen kaupan kautta hankittua asuntoa voidaan vuokrata opiskelun, muulle paikkakunnalle muuton takia tai tällä tavalla. Toisin sanoen tässä omistus-asunnossa tulee olemaan tietyllä tavalla aravahoitaisen asunnon rajoitteet, vaikka tämä on kovan rahan ostoasunto, johon valtion vakuutta käytettäisiin. Ainoastaan tällaisissa tapauksissa, jolloin on kysymys opiskelusta tai vastaavasta, vuokrausta voidaan käyttää.

Puhuin asiasta täällä, kun tämä oli esitellyssä ja toivoin, että asia olisi saanut huomiota myös valiokunnassa. Näin ei ole tapahtunut. Sellainen ihminen, joka ostaa kovan rahan asunnon, ei hyväksy tällaisen valtion vakuuden hintana aravahoitaisien rajoitteita siihen, siis sellaisia rajoitteita, että asuntoa ei voi vuokrata. Kaikki ihmiset, jotka ovat tällaista vakuutta hankkimassa ja tätä kautta asuntoa hankkimassa, tulevat tietoiseksi siitä, että tässä on vuokrausrajoitus. Tämä jo estää vakuuden ja tämän lain antaman edun käyttämisen.

Tämä olisi pitänyt korjata ja rajoittaa jollakin muulla tavalla se, että sijoittajat eivät käytä sitä hyväkseen. Minun mielestäni on yhdentekevää, vaikka sijoittajat käyttäisivätkin, jos se edistää asuntotuotantoa. Eihän se mikään riski yhteiskunnalle kuitenkaan ole.

Toinen asia, joka on varsin huvittava, on se,

että tässä perutaan takuumaksua, jonka tarkoituksena on peittää ne riskit, joita valtiolle vakuuden antamisesta tulee. Riski valtiolle on äärimmäisen pieni siinä tapauksessa, jos ollaan nykyisellä hintatasolla, kun ostajalla itsellään on tuollainen 15 prosenttia omaa rahaa. Siihen ei valtiolle juurikaan riskiä jää. Mutta jos riski jää ja se katetaan näistä varoista, jotka syntyvät takuumaksusta, niin riskinottajat ovat yhteisvastoillisesti kaikki ne, jotka ottavat tällaisen lainan, jossa valtio on vakuusmiehenä. Ei valtio tavallaan mitään takaa, ota mitään riskiä, vaan ne ihmiset, jotka tämän 1,5 prosentin takuumaksun kautta keräävät valtiolle riskipottia. He siitä tavallaan vastaavat. Jos ei synny minkäänlaista riskiä, silloin valtio on kupannut näitä asunnonostajia 1,5 prosentin takuumaksulla. Valtio hyötyy ja pistää taskuunsa nämä rahat. Tämä on aika huvittava tilanne minun mielestäni. Sellaiseen tälläkään ei ole paljon merkitystä, koska näitä vakuuksia tullaan käyttämään varmasti hyvin vähän.

Tuli vain mieleeni, että valtio on se, joka tässä kuppaa rahaa ilman mitään riskiä. Jos riski syntyy, niin yhteisvastoillisesti lainanottajat tämän vakuusmaksun tai takuumaksun kautta ovat ne, jotka keräävät riskeihin tämän rahan. Näin se on, ed. Kautto, jos vähän teoretisoidaan!

Ed. T a k k u l a : Arvoisa puhemies! Ehkä muutama sana hallituksen esityksestä asuntorahoituksen kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi on paikallaan.

Minä olen ymmärtänyt näin, että ajatus tässä on hyvä. Asuntomarkkinat ovat lamassa ja halutaan lamaa jollakin tavalla elvyttää ja joitakin keinoja pitäisi löytää. Valitettavasti tässä nyt liiallisella kiireellä ja hädällä on asioita päästy sotekemaan, ja näin ollen se dynaaminen vaikutus, mitä on ajateltu sitten saada aikaan ja liikkeelle tässä tilanteessa, näyttää nyt jo tässä vaiheessa jäävän valitettavasti toteutumatta. Mutta tässä on hyviäkin elementtejä. Tietenkin täytyisi olla optimistinen ja koettaa nähdä asia myönteisesti, mutta valitettavasti pelkään, että tosiaankin teho jää melko mitättömäksi ja näin ollen se hyvä tarkoitus sitten kuihtuu elikkä asuntomarkkinoiden elvyttäminen kuihtuu tässä samalla.

Korkotuki on yksi asia, mihin haluaisin pikkuisen kiinnittää huomiota. Se on tässä suhdanetilanteessa kannatettava ja käyttökelpoinen tapa asuntomarkkinoiden elvyttämiseksi. Keskustan vastalauseessa myös tähän kiinnitetään huomiota. Minun mielestäni kannattaisi myös

miettiä sitä, että korkotukilainaa voitaisiin antaa myös omakotitalojen peruskorjaamiseen. Se on myös yksi kannatettava muoto, mitä nyt ei tässä ole otettu huomioon, mutta se olisi pienenä detaljina yksi huomioitava asia.

Samoin myös, kun puhutaan korkotukilainojen ...

**E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s** (koputtaa): Kaksi minuuttia on täynnä! Ed. Takula, jos haluatte jatkaa, siirtykää puhujakorokkeelle.

**P u h u j a :** Arvoisa puhemies! Totean vain lopuksi, että korkotuen kohdalla myös alueelliseen aspektiin on hyvä kiinnittää kasvavaa huomiota.

**E d. K a u t t o :** Arvoisa puhemies! Haluan ed. Aittoniemelle todeta, että jos valtion taloudellinen tilanne olisi se, että olisi enemmän rahaa käytössä, niin mikäs siinä, tuettaisiin vaikka kuinka paljon asunnonhankkijoita. Mutta tässä tilanteessa joudutaan tietysti katsomaan, mitä on pussin pohjalla.

Mitä tulee sijoittajien tukemiseen, niin heillä on käytössä verovähennysmahdollisuudet. He saavat tietyllä tavalla näihin sijoitusasuntoihin jo yhteiskunnan tukea, jota ei tällä hetkellä vastavassa määrin ole oman asunnon hankintaan.

Mitä tulee käyttörajoituksiin, mielestäni ne ovat erittäin joustavat ja niiden tulee ollakin, koska aiemmin saatiin kokemusta siitä, että kun asp-asunnoissa oli aika tiukat käyttörajoitukset, ne johtivat todella järjettömiin tilanteisiin.

Valtion riski on tavallaan pieni. Se saattaa näyttää pieneltä, mutta täytyy muistaa, että laina-ajat tulevat olemaan pitkiä eikä kukaan meistä pysty ennustamaan etteikö vieläkin erittäin huonoja aikoja voi olla edessä. Jos ei olisi minikäänlaista riskiä, vaan tosiaan tavallaan kerätäisiin maksu aivan tyhjän pantiksi, sitä en usko, koska kyllä ainakin ihmisten yksilöllinen elämänsäkaari takaa sen, että aina jonkinlaisia vaikeuksia tulee ja jotkut putoavat kelkasta pystymättä hoitamaan asioita. Minusta takuumaksu tulee muodostumaan sangen pieneksi. Käytännössä sen on arvioitu olevan keskimäärin ehkä 1 000 markkaa lainansaajaa kohden. Minä en usko, että sen pitäisi sinänsä rajoittaa sitä, hakeeko lainaa vai ei.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :** Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 20.40.

Täysistunto lopetetaan kello 20.34.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

